Беба је тако диван почетак човека

Џон Херолд

www.hraniteljstvocps.gov.rs

БРОЈ 3 • МАЈ 2016.

ЦЕНТАР ЗА ПОРОДИЧНИ СМЕШТАЈ И УСВОЈЕЊЕ БЕОГРАД

искорак

ЧАСОПИС ЗА ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА

Тема броја

ХРАНИТЕЉСТВО ЗА БЕБЕ

Гост

Др ТАТЈАНА НИКОЛИЋ, педијатар

Центар за породични смештај и усвојење Београд

(ИС)КОРАК

ЧАСОПИС ЗА ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА

(ИС)КОРАК
ЧАСОПИС ЗА ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА
Број 3 / мај 2016. године

Издавач:
ЦЕНТАР ЗА ПОРОДИЧНИ СМЕШТАЈ И УСВОЈЕЊЕ БЕОГРАД
Радослава Грујића 17, 11000 Београд
Тел. +381 11/ 24 21 191
office@hraniteljstvocps.gov.rs
www.hraniteljstvocps.gov.rs

За издавача:
Мр Добрила Грујић

Уредништво:
Добрила Грујић
Виолета Пресечки
Светлана Миленковић
Тамара Борисављевић
Весна Аргакијев
Сашка Ишић
Ивана Лишанин

Главни уредник:
Добрила Грујић

Фотографије:
Из личног архива ЦПСУ Београд

Дизајн и штампа:
Игам, Београд / Растко Тохољ

Тираж 1000

У ОВОМ БРОЈУ:

2 РЕЧ УРЕДНИКА
3 ЈЕДНА ПРИЧА: Од смештаја до усвојења
4 ГОСТ: Савети за основну негу и исхрану одојчета
9 УНАПРЕЂИВАЊЕ СТРУЧНЕ ПРАКСЕ: Стандарди за хранитељство за бебе
12 ИЗ УГЛА СТРУЧЊАКА ЦЕНТРА: Стимулација развоја детета кроз игру
16 ИЗ УГЛА СТРУЧЊАКА ЦЕНТРА: Усвојење – „изазови новог почетка"
19 ИЗ ИСКУСТВА ХРАНИТЕЉА: Очи твоје говоре
20 ИЗ ИСКУСТВА ДЕТЕТА: Породица, кандило моје душе
20 УСПЕШНА ДЕЦА НА ХРАНИТЕЉСТВУ: Од љубави се расте
21 АКТУЕЛНОСТИ: Сарадња са Фондацијом „Ана и Владе Дивац"
22 Ослонимо се једни на друге
22 Подршка младима који напуштају заштиту
23 Пројекат: „Јаки млади – социјална инклузија и економска одрживост младих у ризику"
23 ИЗ ПРАКСЕ ХРАНИТЕЉА: Формирање клубова хранитеља
24 ИЗ ПРАКСЕ ХРАНИТЕЉА: Ускршња чаролија
24 Одлазак у пензију
25 КОРИСНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦУ
35 ДА ВАША БЕБА БУДЕ БЕЗБЕДНА: Препоруке хранитељима

Реч уредника

Пише: мр Добрила Грујић, директорка Центра за породични смештај и усвојење Београд

Мр Добрила Грујић

У овом броју ћемо покушати да докучимо изазове одрастања бебе која живот започиње у хранитељској породици.

Тек што је угледала свет, ову бебу је дочекао растанак од мајке у чијој се постељици осећала сигурно, чији је глас умиривао а откуцаји срца успављивали. Друге бебе с којима је у породилишту заједно неколико дана, једна по једна, одлазе у наручју својих родитеља. За њу није дошао њен тата… можда и не зна да се она родила. Већ се навикава на флашицу и чека. Ко ће и када доћи, где ће живети је прва неизвесност с којом почиње живот. Колико ће трајати проналажење хранитељске породице? Да ли ће можда морати у дом за децу без родитељског старања? Кад те дилеме разреши и нађе се коначно у хранитељској породици, нижу се нови изазови и за њу и њену прву породицу, која ће је по свим својим поступањима оснаживати за живот. Беба тада не зна да је то њена привремена породица. Са хранитељима ће одрастати као да су је они родили. Но, у њен живот могућа су нова сценарија – тражење маме и тате, сродника, решавање њене судбине на суду, доношење одлуке о усвојењу… или повратак у биолошку породицу или, и даље хранитељска породица. Пуно је то промена, неизвесности, предугог времена проведеног у трагању за сталношћу, превише а да не наруши потребну безбрижност детињства.

Има ли ишта што се може мерити са губитком бебе коју мајка не понесе са собом из породилишта. Да ли је губитак с којим њена мајка оде у неизвесност и са својом тугом нешто што ће их целог живота повезивати?

Детету млађем од три године не обезбеђује се домски смештај.

Детету из става 2. овог члана изузетно се може обезбедити домски смештај, ако за то постоје нарочито оправдани разлози, с тим што на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности министарства надлежног за социјалну заштиту.

Извод из Закона о социјалној заштити / Члан 52. став 2 и 3.

Наш задатак је да се постарамо да изаберемо најбољу породицу за бебу. Није свеједно ко ће нашој беби пружити дом. Са колико пажње и нежности ће јој прићи? Да ли ће умети да је води на путу одрастања и да је припреми за растанак, кад је то подједнако болно и за бебу и за хранитеље.

Беба из песме „Бирам тебе, тата", аутора Натали Шарић, поручује каквог тату треба. Изабрали смо је да нам покаже пут у избору маме и тате хранитеља, односно да нас опомиње, да при избору породице то радимо у њено име и руководимо се потребама сваке бебе појединачно.

БИРАМ ТЕБЕ, ТАТА

Чим прибавим налив-перо
и комадић листа,
објавит ћу прави оглас,
да ствар буде чиста.

Тета рода нек' ме спусти
тачно испред врата
иза којих живи онај
насмејани тата.

Пожељно је да је поштен,
весео и снажан,
у нападу да је спретан,
у одбрани важан.

Мора знати пар игара,
два трика и басну,
за уснуле ноћне сате
успаванку касну.

Тај ће знати што и како
за бебу се спрема.
Још му дајем два-три дана.
Више од тог нема.

Ал' нек' му је у животу
важније од свега:
Од свих тата на планети
ја баш бирам њега!

Натали Шарић

Од формирања Центра за породични смештај и усвојење Београд, у хранитељске породице смештене су 245 бебе (узраст 1-2 године). Њихово одрастање поверено је људима великог срца, који их мазе, воле и од њих се најчешће растају због усвојења или повратка у биолошку породицу. Ретки су хранитељи који ову децу усвајају иако многи хранитељи то и желе.

Пише: Соња Роксандић,
руководилац Радне јединице Шабац

Соња Роксандић

ОД СМЕШТАЈА ДО УСВОЈЕЊА

У својој дугогодишњој пракси у социјалној заштити сусретала сам се са разним професионалним изазовима. Ти изазови су нарочито били присутни у заштити деце, посебно оних најмлађих, беба. Ево једне приче која говори о томе колико је посао стручног радника одговоран, стресан, али и леп.

Једног новембарског дана у поподневним сатима као радник центра за социјални рад по пријави одлазим у породицу у којој је беба стара девет дана. Затичем бебу у соби пуној дима, обучену само у бенкицу у којој је изнета из болнице и увијену само у једну пелену. Покривена је старим ћебетом, спава. Ситна, непресвучена, са једва чујним дисањем и хладним рукама деловала је немоћно. Мајка је поред ње са флашицом у којој је млеко направљено од подне. Каже да неће да једе, само спава. Показује кутију са млеком коју је добила у породилишту и наводи да је све што има за бебу тамо добила. Из разговора са њом је било јасно да није спремна да се стара о детету и да нема за то капацитета. Није било дилеме, беба мора на лекарски преглед. Мајка је сарађивала, није пружала отпор. Док сам држала бебу чије се дисање једва чуло само сам размишљала да стигнемо на време до болнице. Возач је био уплашен. Двадесетак километара пута до Шапца нам је изгледало као вечност. У болници је пресвучена и опрана. Није имала снаге да плаче. Виталне функције јој нису биле угрожене, само је изгладнела и поспана од дима. Није задржана у болници. Одвела сам је у хранитељску породицу каја је имала већ искуства са негом беба. Од те вечери почео је нови живот наше бебе. Убрзо ја постајем радник Центра за породични смештај и усвојење и саветник за хранитељство породици у коју је смештена.

Била је веома ситна, али је брзо напредовала. Редовно је одвођена у саветовалиште где су хранитељима даване препоруке о исхрани. Због слабог тонуса мишића је почела са физикалним третманима. Пије препарат гвожђа због ниског хемоглобина. Хранитељи и старија девојчица у породици јој посвећују велику пажњу. После нешто више од месец дана беба и хранитељица остају у болници због проблема са варењем и сумње да има деформацију једњака или желуца. Упућена је у Београд у болницу са могућношћу да буде оперисана. Сви смо у страху шта ће да буде. Хранитељица која се од првог дана везала за бебу, то тешко подноси. Била јој је потребна стална подршка. Након снимања и испитивања установљено је да операција није потребна…

Напредује добро, расте у лепу девојчицу. Добија пуно љубави и узвраћа је. Постаје миљеница, увек спремна да се мази. Ретко плаче, насмејана је, делује задовољно. Физикални третмани и прегледи код ортопеда и физијатра се настављају јер има проблеме са стопалима. Хранитељи са њом раде препоручене вежбе код куће. Развој говора је успорен. Речи које проговара на узрасту од годину и по дана су неразговетне. Са две године речник је оскудан, заснован на једноставним, основним речима. То јој не смета да остварује комуникацију, како са укућанима, тако и са другим особама из окружења. Окружена је пажњом, сигурна у себе и увек расположена. Хранитељи су свесни да су развојни ризици присутни, али веза са дететом је све јача, а јача и њихова спремност да јој све омогуће да превлада тешкоће и да је једног дана усвоје…

Девојчица се приближава трећој години. Центар обавештава да је добила подобност за усвојење. Хранитељи немају дилему, желе да је они усвоје. Не интересују их развојни и наследни ризици. Имају разумевање и подршку тима ЦСР. Ишчекивање сагласности надлежног Министарства им се чинило као вечност. Разумевање у Министарству није изостало. Стигла је сагласност и они су усвојили своју миљеницу. Сада су срећна породица. Девојчица је и даље насмејана, задовољна и обожава своје родитеље.

Др Татјана Николић, педијатар,
Клиника за гинекологију и акушерство
Клиничког центра Србија

Др Татјана Николић

САВЕТИ ЗА ОСНОВНУ НЕГУ И ИСХРАНУ ОДОЈЧЕТА

Купање

Купање бебе може бити уживање и за бебу и за породицу. Неким бебама прија купање пре јутарњег оброка, другим пре вечерњег, а некима пред спавање. Стога треба изабрати време које ће највише одговарати и беби и осталим члановима породице. Беба ће можда плакати првих неколико пута приликом купања, али ће око 6. недеље почети да ужива у контакту са млаком водом.

За прање и купање новорођенчета користити само обичну воду. Уколико се користи сапун, неопходно је водити рачуна да он буде одговарајући за негу бебе, односно да његов pH (киселост) буде око 5,5. Употреба шампона долази касније (око 6. месеца), а пене за купање се препоручују тек након прве године јер исушују кожу. Купање у првим недељама живота обично траје око 5 минута, до прве године 10 до 15 минута, а потом се може продужити јер обично у том узрасту представља велико уживање за дете.

Пре почетка купања неопходно је загрејати просторију на око 24 до 28 степени Целзијуса, проверити да ли је све спремно за брисање и негу бебе, припремити пелене, бенкицу, оделце (зеку), чарапице и капицу за облачење, и проверити да ли је температура воде 37 степени Целзијуса (лактом или термометром за воду).

Пре него што отпадне пупчаник беба се не потапа у кадицу, да се пупчаник не би инфицирао. Купање се обавља под млазом воде (из бокала или туша), при чему се газа с пупка не скида. Беба се држи преко једне руке, а поливање, сапуњање и испирање се увек врши одозго на доле са леђне стране. По завршетку купања неопходно је обрадити пупчаник (посушити, дезинфиковати) и поново заштитити стерилном, сувом газом.

Када беби отпадне пупчаник и зарасте рана, може се купати у кадици. Најпре се влажном пеленом (или марамицом за бебе) морају одстранити са коже трагови столице. Кадицу треба напунити са неколико центиметара топле воде и бебу спустити полако, прво ножице, а потом остали део тела. При том, главу и рамена треба сво време подупирати и држати изнад воде. Прво се умије лице и косматi део главе, па остали део тела одозго на доле. Беба се при испирању држи преко руке над кадицом.

Након купања беба се умота у већ припремљен пешкир, да се не би расхладила. Брисање се врши нежно а почиње се брисањем главе и делова око ушију, затим сваког набора на врату, испод пазуха, па се потом бришу препоне, ноге и гуза. Такође, треба обратити пажњу на делове коже између прстију, што је уједно и време када треба проценити потребу за сецкањем ноктију. Нокти бебе се секу посебним маказицама, равно и не превише.

Када је беба обрисана, долази на ред нега лица. Стерилном газом натопљеном прокуваном водом или физиолошким раствором пребришу се очи од споља ка унутра. Нос се може очистити смотуљком вате натопљене физиолошким раствором. Приликом неге ушију очистити само ушну шкољку, без улажења у спољни ушни канал.

У пупку се такође често накупе влакна пелена, па и њега треба обрисати физиолошким раствором уз помоћ штапића обложеног ватом.

И на гениталије треба обратити пажњу. Уколико се код девојчице на вулви примете беле наслаге, треба их нежно отклонити ватом натопљеном физиолошким раствором покретима одозго на доле. Код дечака препуцијум обрисати само газом натопљеном физиолошким раствором и никако не инсистирати на превлачењу кожице.

После брисања, беби кремом се намаже део тела изложен дејству столице и мокраће, а првих месец дана и сви прегиби.

Пресвлачење бебе

Пресвлачење бебе је одлично време за дружење и игру, када јој треба причати, певушити, гугутати и сл. Неке бебе не воле пресвлачење и често заплачу, па би одвраћање њихове пажње од самог чина пресвлачења могло помоћи.

Широко повијање је стандардни поступак који се примењује превентивно код бебе и омогућава јој правилан развој кукова. Колико дуго беби треба широко повијање зависиће од ултразвучног налаза кукова и прегледа дечијег ортопеда. Први преглед кукова биће обављен већ у току првог месеца живота. За широко повијање се користе две тетра пелене и једна шведска или пелена за једнократну употребу (такозвана памперс пелена) преко које се ставља једна тетра и једна шведска пелена.

Као и за купање, пре пресвлачења треба најпре опрати руке и припремити сву потребну опрему: влажну пелену или марамице за брисање, беби крему, пелене и по потреби бенкицу, боди и оделце.

Беба се положи на површину за пресвлачење. Скине се горњи слој одеће, откопча пелена, и док је пелена још увек испод бебе, обрише се беба, увек потезом од гениталија га гузи. Тада се лагано подигни доњи део бебиног тела и извуче прљава пелена, која се потом умота и одложи даље од бебе. Затим се већ припремљена чиста пелена стави испод бебине гузе, спусти се беба на пелену и намаже се кремом предео око гениталија и гузе. Закопчавање (везивање) бебине пелене, не треба да буде ни прејако, али не ни преслабо, најбоље тако да се може увући један прст између пелене и бебиног стомака. Тада се беби обуче остали део одеће.

Припрема бебе за шетњу

Адекватно облачење бебе за шетњу најлакше се постиже слојевитим облачењем. Најпрактичнији су лагани слојеви који се могу лако скинути или додати, а препоручљиво је понети додатну блузицу или прекривач, ако температура нагло падне или задува ветар. Било би добро малој беби ставити веома лагану капу са штитником за сунце када је време благо, са температурама испод 25 степени, а топлију када су температуре испод 20 степени. Када сунце или ветар нису прејаки, одраслијој беби није потребна капа већ на температурама преко 15 степени. Око 6. месеца живота природни термостат бебе постане добро регулисан и тада се може облачити водећи се оним шта је пријатно особи која је шета.

Брзом провером бебиних руку, бутина и потиљка (али не шака и стопала, они су код малих беба готово увек хладни) може се проверити да ли је беби пријатно. Ако су руке, бутине и потиљак хладни и/или је беба раздражљива, могуће је да јој је хладно.

Хигијена зуба

Никада није сувише рано да се започне хигијена зуба бебе. До прве године препоручује се брисање десни (и зубића кад се појаве) мокром газом, а од прве године и почетак прања четкицом. Први зубићи избијају најчешће око 5-6. месеца, али се у деснима они формирају много раније.

Избијање зуба за бебу понекад може бити веома непријатно. Оно је често праћено појачаним лучењем пљувачке, отеченим и болним деснима, раздражљивошћу, несаницом, лаганим порастом телесне температуре и учесталијим столицама различите конзистенције. У продаји постоје различити гелови и капи за масажу десни, као и бројне „справице" од мекане гуме за чешање и масажу.

Спавање

Због бојазни од СИДС-а (тзв изненадне смрти одојчета) које настаје из непознатих разлога код деце узраста до 1 године, препоруке су да одојче спава на леђима, на тврђем мадрацу и без јастука. Када је беба будна, може се стављати потрбушке да вежба подизање главице и горњег дела тела.

Вожња колима

Током вожње колима беба мора све време бити под надзором. Уколико сама седи у столици за кола, мора бити намештена тако да не буду могући нагли покрети ни главе ни трупа. По потреби се може користити уролани пешкири као подупирачи. Столицу монтирати тако да се беба може пратити преко ретровизора или обезбедити да неко седи поред ње.

ИСХРАНА

Млечна исхрана

Исхрана бебе је веома важна, нарочито у њеној првој години када брзо расте. Уобичајено је да беба удвостручи своју телесну масу са рођења до 5. месеца и утростручи је до првог рођендана.

Код беба које се не хране мајчиним млеком, једина храна током првих 4 до 6 месеци је посебно адаптирано млеко у праху, обогаћено гвожђем. На кутији у којој се налази млечни прах увек је написано детаљно упутство како се припрема оброк. Оброк увек треба да буде свеже припремљен; у крајњој нужди може се чувати припремљен у фрижидеру до максимално 24 сата. Првих месеци беба има 6 до 8 оброка млека. Она ће плакати када је гладна, међутим она може плакати и када је жедна, мокра или жели нежност. Временом старалац научи да разликује бебин плач.

Исхрану крављим млеком треба избегавати макар у првој години живота детета. За то постоји више разлога, а најважнији је тај што бебин дигестивни систем није у стању да вари протеине крављег млека. Одојче које је на крављем млеку, не узима довољно гвожђа, линолне киселине и витамина Е, а узима превелике количине натријума, калијума и беланчевина. Молекули беланчевина у крављем млеку су велики и могу да пролазе кроз цревни тракт несварени, изазивајући цревно крвављење, које може да доведе до недостатка гвожђа и последичне анемије. Кравље млеко садржи сувише малу количину гвожђа, чија је биоискористљивост веома ниска.

Пре припреме оброка потребно је стерилисати бочицу, цуцлу и поклопац. Редовно проверавати величину рупице на цуцли, која треба да буде довољно велика да млеко несметано цури и довољно мала да се беба не загрцне. У продаји се могу наћи цуцле различитих величина ру-

пице. Млеко подгревати спуштањем бочице са млеком у посуду са врућом водом. Проверити температуру тако подгрејаног млека капањем на унутрашњу страну своје подлактице. Током храњења бебу треба држати у наручју, јер храњење бебе у лежећем ставу може бити веома опасно. Бочицу треба држати тако да цуцла комплетно буде испуњена млеком, чиме се избегава гутање ваздуха. По завршеном оброку, бацити евентуални остатак млека из бочице, а бебу подићи да подригне. Некад беба при подригивању бљуцне мало млека, што је нормално уколико беба добро напредује. Уколико након храњења повраћа у млазу, обавезно обавестити педијатра који прати бебу. Такође, ни штуцање није реткост код беба које једу халапљиво.

Увођење немлечне исхране

Узраст између 4. и 6. месеца је период који се сматра оптималним за увођење немлечне хране. Педијатар који прати бебу ће проценити када је прави тренутак да беба, осим млека, почне да једе и воће, поврће, месо и осталу храну неопходну за одговарајући раст. И старатељ може приметити да се беба интересује за храну коју други једу, да повремено отвара уста када види неку храну и слично. Међутим, треба знати да прерано започињање немлечне исхране може бити узрок гојазности у даљем животу. Такође, постоје неки услови који се обавезно морају задовољити, као што је тај да беба држи чврсто главу и врат и да је у стању да прогута храну која јој се стави на језик.

Храна мора бити свежа (или исправно замрзнута), добро опрана, очишћена, чисто припремљена, скувана, пасирана, умерене температуре. Поврће се даје сирово или кувано, припремљено као и за одрасле. Не треба додавати ни со, ни шећер. Дечји укус је другачији од укуса одраслог, због чега храну не треба прилагођавати свом укусу.

Основно правило је да се нова врста хране уводи самостално, што значи једна по једна, и у малој количини (не више од неколико кафених кашичица). Пожељно је сачекати пар дана пре увођења нове врсте намирница. Уколико се по увођењу нове намирнице примети измењена столица (дијареја), осип на кожи, па чак и кијавица – обавезно консултовати педијатра који прати бебу.

Пре почетка храњења ставити бебу у крило или седељку и подупрети је уколико не седи чврсто. Беби се приближи кашичица устима тако да може да помирише и сама проба храну.

Бебе врло често најпре одбију нову храну. Често је потребно више покушаја да беба прихвати укус нове намирнице. Треба бити стрпљив, давати малу количину и у комбинацији са намирницом коју радо прихвата (нпр ново поврће уз млеко). Некада баба прихвати нову намирницу тек из петог, па и десетог покушаја.

Увођење немлечне исхране обично почиње додавањем пиринчаног или кукурузног брашна млечној формули. Остале житарице се могу уводити тек са навршених 6 месеци.

Уз увођење пиринчаног и кукурузног брашна, поступно се уводи поврће, и то прво оне благог укуса као што су шаргарепа и кромпир. Потом се поступно у исхрану уводе бундева, грашак, тиквице, блитва, спанаћ, карфиол и кељ.

По увођењу оброка од поврћа, уводи се и воћни оброк, најпре у виду сока (јабука, бресква), а потом и каше (јабука, бресква, кајсија, шљива, крушка, банана).

Од 6. месеца се уз поврће може дати бистра супа од немасног младог меса (јагњетина, пилетина, телетина), а од 7 месеца и пасирано месо.

Кувано жуманце се уводи од 7. месеца и то поступно, најпре по једна четвртина, па се поступно повећава до уношења целог куваног жуманцета два пута недељно. Каши од поврћа и меса може се додати неколико капи уља.

Већ је наведено да би у првој години живота главна бебина храна требало да буде адаптирано млеко (млечна формула), а да кравље млеко може да конзумира тек после навршених 1 до 3 године. Али, у узрасту од око седам месеци, мала количина млечних производа, пре свега јогурта и сира, представља добар додатак бебиној исхрани.

Због могућности појаве алергија (и инфекција), до навршене године дана, детету не треба давати: свеж парадајз, јагоде, малине, купине, наранџе, лимун, грејпфрут, мандарине, киви, мед, квасац, орах, бадем, лешник, еурокрем, беланце јаја, шкољке, конзервирану рибу и другу храну са конзервансима.

По увођењу немлечне исхране дете има шест оброка и то најчешће овим редом:

- Рано ујутру млеко
- Доручак (житарице с воћем, а касније може палента или кифла са јогуртом)
- Ручак (поврће а касније и месо или жуманце)
- Поподневна ужина (воћни сок или каша)
- Вечера (у почетку житарице, а касније пита са сиром, макароне, штрудла)
- Пре спавања млеко

ГРЧЕВИ ИЛИ ИНФАНТИЛНЕ КОЛИКЕ

До узраста од 3 месеца, око 10 до 25% беба има грчеве у стомаку који се лако препознају по неутешном плачу, црвенилу лица и савијању ногу уз трбух. Нису уобичајени пре 2. недеље, као ни након 4. месеца живота. Најчешће се јављају током поподнева и вечери и трају неколико сати.

До сада није са сигурношћу утврђено зашто само одређена деца имају ове проблеме. Да ли бебу заиста боли стомачић или тако манифестује неки други проблем који је мучи. Постоје бројна различита објашњења узрока колика: недовољна зрелост црева и стога отежано варење млека; прогутан ваздух током халапљивог гутања млека; алергија на кравље млеко; спорија адаптација бебе на спољашњи свет (што је сасвим нормално), као и узнемиреношћу родитеља или старатеља која се преноси на бебу.

Како није познат тачан узрок, тако се не зна ни прави лек. О појави грчева треба обавестити педијатра који прати бебу, нарочито ако се уз грчеве јави и пролив, повраћање или губитак телесне масе. Када искључи сумњу на неко друго обољење, педијатар ће дати савет о исхрани (врста млека и техника храњења) као и нези бебе у периоду док се јављају грчеви.

Није доказано да исхрана бебе млеком у праху нужно изазива грчеве, односно да су бебе које сисају заштићене у том смислу. Постоје врсте хипоалергених млека које се препоручују за исхрану ових беба, мада њихов повољан ефекат још увек није са сигурношћу потврђен. Такође, постоји и више врста препарата у виду чајева, капи и сирупа, који стимулишу избацивање гасова. Они нису делотворни код све деце, али нису ни штетни па се стога препоручују као могући лек. Такође, пробиотски препарати побољшањем нормалне цревне бактеријске флоре олакшавају рад црева и тако могу смањити учесталост и интензитет колика.

Често сама ручна масажа дела трбуха око пупка, у правцу казаљке на сату, доводи до смањења бола и смирења бебе. Пре масаже руке се загреју и намажу беби уљем, а масажа траје око 10 до 15 мин. Уз то, положај потрбушке, нарочито на грудима родитеља или стараоца уз мажење и певушење, може бити делотворан код неких беба.

Уколико ништа не помогне, треба имати у виду да ће грчеви спонтано проћи до 4. месеца без икаквих последица по бебу.

УПОЗНАЈТЕ ПРЕВРЕМЕНО РОЂЕНУ БЕБУ

Уобичајено трудноћа траје 37 до 42 недеље. Свако новорођенче рођено пре навршене 37. недеље трудноће сматра се превремено рођеним дететом. У свету се проценат превремених порођаја креће од 3,2 до 13,6%, код нас око 8%. Постоје бројни различити узроци превременог порођаја, који су везани за болести мајке, промене на постељици и пупчанику или проблеме везане за сам плод. Да би новорођенче могло да преживи, мора бити рођено са барем 23 недеље трудноће или 500 г. Наравно што је зрелије, његове шансе да преживи су веће.

Превремено рођену бебу карактерише незавршен раст и развој свих органа. Најочигледнија је незрелост мозга, односно централног нервног система, што се одражава и на рад свих других органа. Код незреле бебе се то исказује у виду споријег и неодговарајућег прилагођавања на спољну средину, неправилно дисање, односно појаву пауза у дисању (апнеје), нижи тонус мишића уз успорени рефлексне одговоре. Упоредо са сазревањем детета и они поступно нестају.

За превремено рођено дете карактеристична је ослабљена способност одржавања телесне температуре и склоност како расхлађивању тако и прегревању. Што је дете незрелије, то је немогућност терморегулације израженија, због чега нека деца морају бити извесно време у инкубатору. Инкубатор није ништа друго него простор где су температура, влажност и концентрација кисеоника у ваздуху прецизно контролисани, и сам по себи не представља опасност по дете.

Један од чешћих проблема незрелих беба је и нестабилан ниво шећера у крви. Уз то, иако беба још током трудноће развија ензиме потребне за варење она их, уколико је незрела, има само у количини довољној да вари плодову воду, али недовољно за варење млека. Стога се млеко постепено уводи у исхрану, а потребне количине шећера, беланчевина и масти, ова беба извесно време добија кроз инфузију. Способност сисања и гутања се најчешће стиче са зрелошћу од 32-33 недеље од почетка трудноће, када се може покушати храњење флашицом. Незрелија новорођенчад се пре стицања ових способности хране путем сонде која се кроз уста спроведе директно до желуца. Како је у току последња три месеца трудноће беба требало да створи највећи део залиха калцијума, фосфора, магнезијума, гвожђа и других минерала, у случају превременог рођења оно има недовољне залихе и неко време их мора уносити у већој количини него беба рођена на време. То је један од разлога што се исхрана ових беба разликује, па постоје посебна млека у праху и обогаћивачи мајчиног млека за ову децу. Тиме се објашњава и њихова склоност ка развоју малокрвности (анемије) и потреба за додавањем гвожђа чак једну до две године након рођења уз редовне контроле крвне слике.

Изражена незрелост јетре је један од разлога, што незрела новорођенчад чешће имају новорођеначку (физиолошку) жутицу и захтевају примену фототерапије (ултраљубичаста светлост).

Прилагођавање срца на услове спољашње средине код превремено рођеног детета траје дуже и неке структуре остају отворене дуже него што се то виђа код терминског новорођенчета, што обично захтева само повремене контроле дечијег кардиолога.

Оно што у првим данима живота најчешће и највише може угрозити превремено рођено дете је незрелост његових плућа. То је и разлог што неки од њих у првим данима, па и недељама, дишу уз помоћ респиратора односно апарата за вештачко дисање. Потреба за применом додатног кисеоника може бити присутна и месецима након рођења, што се обично виђа код изразито незреле новорођенчади. Неки од њих, по отпусту из болнице захтевају редован надзор дечијег пулмолога. Ипак, већина ове деце упоредо са растом и развојем успева да у потпуности превлада плућне проблеме.

Као и остали органи, и очно дно превремено рођеног детета је незрело. Некада је слепило било знатно чешће код ове деце и приписивало се утицају инкубатора. Сада се зна да је такозвана ретинопатија прематуритета (РОП) везана за незрелост и да се најчешће се јавља код деце рођене пре 32. недеље трудноће, а да је инкубатор ту само да помогне детету. Такође, познати су и фактори ризика који додатно могу повећати могућност настанка овог ста-

ња, као и методе да се ризик смањи. Већ у раном узрасту, у праћење ове деце укључује се специјално едукован очни лекар који прати стање очног дна, и по потреби примењује одговарајући третман.

Оно чега се сви највише плаше је склоност незрелог новорођенчета крварењу у мозгу, односно интракранијалној хеморагији. На срећу, блаже крварење (класификовано као крварење I или II степена) се може се повући без последица на даљи развој детета. У случајевима када је крварење веома обилно (III степен или IV), у лечење укључује неурохирург, који дефинише да ли је потребна неурохируршка интервенција или само ултразвучно праћење.

Имајући у виду ове различите болести посебно карактеристичне за превремено рођено дете, лекар трага за њиховим симптомима, како би правовремено започео лечење и смањио могућност појаве нежељених последица. Поред педијатара, у лечење превремено рођене деце укључују се и лекари других специјалности, као што су дечији хирург, очни лекар, дечији неуролог, физијатар и други, зависно од проблема са којим се дете сусреће.

Брига за превремено рођену бебе не престаје након отпуста из болнице. Они могу имати потребу за посебним третманом чак до узраста од 2 године, нарочито ако су били веома незрели на рођењу (порођајне телесне масе мање од 1500 г). Стога се од самог почетка у праћење раста и развоја активно укључује дечији лекар.

Превремено рођено дете током прве две године живота обично касни за својим вршњацима, односно потребно му је време да их достигне. Уз праћење напредовања детета, педијатар ће посаветовати које млеко у праху давати детету и до ког узраста, као и савете о примени препарата гвожђа и витамина. У почетку, беби може бити потребно 8 до 10 оброка млека. Првих месеци не треба дозволити да размак између оброка буде дужи од 4 сата. Прелазак на другу врсту хране се обично препоручује 4 до 6 месеци од датума када је дете требало да се роди.

Иако превремено рођена деца свеукупно спавају дуже од беба рођених у термину, интервали спавања су краћи, односно чешће се буде. Као и остале бебе, и они треба да спавају на леђима, на тврђем мадрацу без јастука.

Страбизам (зрикавост) је чешћа код превремено рођене бебе и обично спонтано нестане. Педијатар ће проценити да ли је и када потребан преглед очног лекара. Први очни преглед је најчешће већ обављен у породилишту. Уколико није, офталмолошки преглед треба обавезно заказати по доласку кући. Такође, и проблеми са слухом се чешће срећу код ове деце. Стога, треба обратити пажњу да ли дете реагује на звук и скренути пажњу лекару.

Дентиција, односно избијање зуба код превремено рођеног детета може да касни за око 2 до 6 месеци у односу на децу рођену у термину, што није забрињавајуће. У сваком случају, треба на време почети са хигијеном зуба и редовним контролама зубара.

Оно на шта посебно треба обратити пажњу је ослабљена способност одбране од вируса и бактерија, због чега су склонија инфекцији. Треба их чувати од контаката са болесним особама и водити рачуна о хигијени руку пре сваке манипулације (пресвлачење, храњење, мажење итд). Вакцина се спроводи по истом временском распореду као и код остале деце.

Уз педијатра, у праћење развоја превремено рођеног детета пожељно је укључити и дечијег неурофизијатра, који ће показати вежбе за стимулацију психомоторног развоја. Колико времена ће детету бити потребно да достигне своје вршњаке зависиће од више фактора укључујући степен незрелости и здравствене проблеме са којима се срело, али и неге, пажње и стимулације у првим месецима живота. Рано започињање вежби за психомоторну стимулацију, под контролом неурофизијатра, значајно убрзава њихово сазревање, па и корекцију бројних тешкоћа.

Можда делују застрашујуће сви ови проблеми са којима се превремено рођене бебе, и они који их негују, сусретну. Ипак, веома често они нађу начин да их превазиђу. Не треба губити из вида да су превремено рођени били: Исак Њутн, Огуст Реноар, Чарлс Дарвин, Виктор Иго, Винстон Черчил, Жан Жак Русо, Наполеон Бонапарта и још бројне друге познате личности из света науке, политике и уметности. Поред њих, превремено рођене бебе су и многа друга, на свој начин, генијална деца за коју нисте чули.

Пише: мр Добрила Грујић

СТАНДАРДИ ЗА ХРАНИТЕЉСТВО ЗА БЕБЕ

Колико пута смо чули и изговорили да су прве године живота детета најзначајније за његов физички, емоционални и интелектуални развој. Да се у том кратком периоду развијају емоције и поимање света, постављају се основе језика и долази до највећег развоја мозга. Колико је задатака које беба савлада у кратком временском периоду. Односно, имамо ли свест о томе да године раног детињства као кључне за развој човека не пропустимо, и сами развијамо вештине стимулације развоја у раном детињству, јер неки пропусти се касније не могу надокнадити.

Пракса је показала да хранитељи имају и неке задатке више од биолошких родитеља, односно да је један од стандарда за хранитељство учење вештина одгајања деце без родитељског старања. Кад су у питању бебе, њихов животни старт обично је изазован не само због губитка мајке, родитеља, већ и што неке од њих на свет долазе са неким последицама начина живота мајки током трудноће – проблем исхране, тешки послови, неуредан живот, употреба наркотика и алкохола. Ове бебе могу бити превремено рођене, мале телесне тежине, са апстиненцијалним синдромом новорођенчета, ако је мајка наркотични зависник и сл.

Издвојићемо неке стандарде које је наша држава прописала за хранитељство, односно које садржи Правилник о хранитељству, а који обавезују хранитеље и центре за породични смештај и усвојење да бригу о бебама на хранитељству воде у складу са развојним потребама бебе, али и потребама које произлазе из статуса одсуства родитељске бриге и пренаталног и поспенаталног живота бебе. С обзиром да су поједини стандарди дати за сву децу, с обавезом прилагођавања за бебе, овде ћемо их дати прилагођене како би се хранитељи боље припремили.

Развој компетенција за хранитељство

За хранитеље се, током одвијања хранитељства, најмање једном годишње у трајању од десет сати рада, организују програми едукације у циљу јачања хранитељских компетенција.

Центар за породични смештај и усвојење, у обавези је да стално организује обуке хранитеља и то на теме за којима постоји изражена потреба хранитеља. Још у фази процене кандидата за хранитељство, примењује се програм припреме и обуке будућих хранитеља, када се кандидати упознају са свим задацима и изазовима хранитељства.

Постоји посебан програм обуке хранитеља за бригу о бебама који је Центар акредитовао. Препоручујемо хранитељима да користе Водич за хранитеље и професионалце који је пратећи материјал уз овај програм и који је саветник за хранитељство у обавези да достави хранитељима, као и другу литературу.

Услови за дете у хранитељској породици

Стамбени простор треба да буде у насељеном месту са развијеним саобраћајним везама, одговарајућом инфраструктуром и установама за задовољавање свих потреба детета – здравствене установе, вртић, школа;

Простор за дете треба да буде површине до 6 м2, са одговарајућом опремом за бебе, опремљен у складу са његовим узрастом – креветац, постељина, одећа, ормарићи за одлагање одеће, играчке, прибор за негу бебе и прибор за исхрану…

Задовољавање здравствених потреба

За задовољавање здравствених потреба детета хранитељи обезбеђују одговарајућу исхрану – 6 оброка дневно, бебу хране адаптираним млеком и број и динамику оброка прилагођавају потребама бебе и у договору са педијатром. Увођење чврсте хране креће од четвртог до шестог месеца, у складу са договором и праћењем од стране педијатра, водећи рачуна о алергијским реакцијама, као и врсти намирница у складу са узрастом и потребама детета. Хранитељи обезбеђују хигијенске услове и бебу негују у складу са савременим приступима и према захтевима дечјег педијатра, редовну вакцинацију и конзумирање лекова само када консултују педијатра, односно када лекове препише лекар. Хранитељи строго воде рачуна о редовној контроли детета, а у Радну свеску хранитеља уносе основне податке о здравственом стању детета и медикаментима које користи. Бележе евентуалне промене код детета које обавезно пријављују педијатру.

Васпитне и образовне потребе

Стара је и још увек се препричава прича када је једна мама питала доктор Спока (чувени амерички педијатар) када је време да почне да васпитава своју бебу која је стара три недеље. Одговор је био да је закаснила. Дакле, хранитељи, као и родитељи могу бити преплављени бригом о здрављу детета, физичком напредовању, негом тела, исхраном, а да забораве да се дете док се све те активности обављају и васпитава и учи, те да ће тако поставити прве основе будућег одраслог човека који ће имати одређене навике, знања, знати да поставља границе, комуницирати адекватно са другим особама, понашати се у складу са друштвено прихватљивим нормама, радити и стварати породицу.

Процес везивања детета и одгајатеља, дакле исто је и за родитеља и хранитеља, у првој години живота је интензиван и основ је за учење. Беба се везује за одраслу особу која је негује (најчешће мајка, односно хранитељица). Детету

је потребно да се осећа сигурно и безбедно. Зато је важно да са бебом причате јер ће се уз тај познати глас осећати сигурније. Беба која је имала пуно промена до доласка у хранитељску породицу није остварила блискост и поверење са једном особом, па је потребно да хранитељица буде та која ће интензивно бринути о њеним потребама, како би се развијала веза и осећање сигурности. Мазите бебу, узмите је у наручје, заблуда је да ћете је тако размазити или да плач развија плућа. Додиривање бебе и гледање очи у очи, певушење и причање делотворно је за развој мозга и учење.

После седмог месеца беба ће препознавати и друга лица око себе. Мајка, хранитељица ће и даље остати центар света, али укључивање других познатих особа ојачаће бебу за одвајање од прве особе и осећај сигурности у присуству познатих особа, посебно ако их хранитељица пријатељски уводи у бригу о детету и детету прича о њима, односно поздравља се са дететом уз информисање где иде и кад ће се вратити (а не одлази кришом).

Рођење бебе у нашој култури најчешће прате поклони рођака и куповина скупоцених играчака без знања о томе колико је која играчка одговарајућа за дете. Односно, искусни родитељи и стручњаци ће рећи да сте ви најбоља играчка за бебу – и да се играчке уводе поступно у складу са степеном бебиног развоја, водећи рачуна и о безбедности играчке и њеној функцији да стимулише развој. Дакле, ниједна играчка не може заменити родитеља – одгајатеља.

Бебине прве играчке су звечке и мекани предмети који се могу хватати. Наравно вртешке за кревет, односно музичке играчке за успављивање су свакако укључене, мада је мамина успаванка незаменљива.

Сложили смо се да васпитање почиње од почетка живота мале бебе. Закаснили смо ако чекамо да дете порасте да би га васпитавали. Познато нам је из сопственог искуства да се родитељство/хранитељство учи и да је за васпитање деце потребно имати одређене вештине. Да би сте били добар родитељ/хранитељ потребно је да испуњавате три функције: негу детета, контролу и вођење. Ако тога нема, дете нема оријентацију, не зна шта је добро, а шта лоше. Не зна у ком правцу да иде, јер је без искуства. Поред љубави одраслог и адекватне неге, детету је потребна и његова доследност и чврстина, или како то поједностављено чујемо – подједнако су важне нежна и чврста љубав. Постојање ограничења даје детету сигурност и помаже учење последица.

Списак минималне опреме за смештај бебе

Опрема простора

- креветац
- душек, два комплета постељине, мушема,
- два ћебенцета или јорганчић за летњи и зимски период или врећа за спавање
- ормарић за бебине ствари за облачење и за негу бебе

Одећа

- пелене за једнократну употребу (памперс)
- шведске пелене – 10 комада
- тетра пелене – 20 комада
- пет боди бенкица, три до четири оделца зекице, јакна летња и зимска, две до три памучне капице, топла капица, шеширић за сунце
- три до пет пари чарапа, шест портиклица

За купање

- кадица и бокал за поливање
- термометар за воду
- подлога за пресвлачење бебе
- три већа пешкира са капуљачом

За негу коже и слузокоже

- стерилна газа, вата, штапићи обложени ватом
- физиолошки раствор или стерилна вода
- 3% хидроген, повидон
- крема за бебе, беби уље, беби сапун
- маказице са тупим врхом за бебе, четка за косу и чешаљ за бебе
- топломер
- спреј за дезинфекцију

Остало

- колица за бебе, прекривач за колица
- торба за бебине ствари за шетњу
- детерџент за прање одеће за бебе

За исхрану

- две до три флашице са цуцлама одговарајуће величине рупица према узрасту – посебно за млеко и воду
- четка за прање флаша
- посуда за стерилизацију прибора
- посуде за припрему и сервирање хране за бебу и кашичице за бебу

Строгост и претерана попустљивост су крајности које у васпитању детета треба избегавати. Центар забрањује физичко кажњавање детета, као и емоционално или било какво друго злостављање детета. Хранитељи/родитељи су модел свом детету. Њихова дела, шта и како раде, ефикасније је од речи „ради како ти кажем".

Хранитеље ће на њиховом родитељско/хранитељском задатку пратити, подржавати и контролисати саветник за хранитељство. Поред увида који је у обавези да оствари у погледу свих стандарда за дете, саветник, такође, поседује вештине родитељског умећа, стиче посебна знања за одгајање беба и пружа подршку хранитељима.

Неговање идентитета детета

Хранитељима у остваривању задатака неговања и развијања позитивног идентитета помаже Информатор о детету „Мој животни пут" којим се захтева од хранитеља да, у сарадњи са стручним радницима, раде на животној причи детета, односно да прикупљају информације и умеју да разговарају са дететом укључујући и приче из прошлости. То је континуиран задатак који подразумева информације о месту рођења, родитељима, браћи и сестрама – породичном стаблу, као и догађајима из прошлости и учесницима у томе, прикупљању фотографија, снимака и сл. Прве одговоре на тешка питања детета без родитељског старања даће хранитељи, зато је важно да се и за овај задатак припремају.

Припрема детета за одлазак из хранитељске породице

Многи хранитељи ће на питање шта им је најтеже у обављању хранитељске улоге, рећи: кад дете треба да оде. То је тачно. Растанак са дететом, посебно са бебом, или дететом које сте гајили од рођења, болан је, иако сте то очекивали. За то се морати припремати, јер је болан и за дете. Задатак хранитеља је да оснажи и подржи дете да са што мање траума прође кроз тежак процес растанка са вољеним особама и прихватања нових особа у његовом животу. Пре свега, кад су у питању бебе – то је усвојење. Треба знати да се исто проживљава и кад је у питању повратак у биолошку породицу и да је припрема и подршка неопходна.

Посебна права хранитеља који брину о бебама

- Запослени хранитељи остварују право на одсуство са рада у трајању од 11 месеци ако прихвате бебу на узрасту до три месеца, односно 8 месеци, ако је дете на узрасту 3 месеца до пет година.
- Одсуство са рада за дете млађе од пет година хранитељ може продужити, ако брине о детету са сметњама у развоју.
- За дете које је са сметњама у развоју, хранитељи остварују увећање накнаде за издржавање детета.
- За смештај беба, као и старије деце, остварује се право на једнократну помоћ за смештај.
- У неким градовима (Београд) дете на хранитељству има право на бесплатан боравак у вртићу.

Гордана Малетић,
супервизор у ЦПСУ Београд

СТИМУЛАЦИЈА РАЗВОЈА ДЕТЕТА КРОЗ ИГРУ

Гордана Малетић

Први месеци и године живота веома су значајни за развој детета, јер се деца рађају са потенцијалом да развију своје способности.

Човек учи током целог свог живота, али учење које се одвија у овом периоду даје основу за сво учење које следи.

Брижан, негујући однос који родитељ (хранитељ) развије са дететом оставиће трајне ефекте на дететов живот.

Улога хранитеља, као и родитеља, у раној стимулацији детета је да препозна његове развојне способности и понуди му одговарајуће услове у којима ће оно моћи да их испољи и даље развија.

Брзи физички раст беба је очигледан. Поред тога, бебе расту и развијају се у свим другим областима:

- социјални развој – бебе формирају афективне везе са другима;
- емоционални развој – бебе изражавају разноврсна осећања и уче да се могу утешити;
- когнитивни развој – уче како ствари функционишу у оквиру њиховог света;
- беба развија нове начине комуницирања са хранитељем и другим значајним људима.

Вештине које бебе стичу имају предвидљив редослед.

Важно је међутим, запамтити да постоје разлике међу децом и да не усвајају сва деца ове вештине на истом узрасту и то је нормално. Веома је важно да хранитељ прати напредовање бебе и да зна којом вештином беба овладава у ком тренутку. Тако ће бити у стању да подржи здрав раст и развој бебе и да је води ка наредној зони развоја. На тај начин хранитељ постаје бебин партнер у учењу.

Дете свој сазнајни развој започиње сензомоторним стадијумом, који траје отприлике до друге године. Сам назив сензомоторног стадијума указује на то да дете свет истражује чулима (сензо) и покретом (моторни). Уз помоћ чула и покрета (било да је пасивни – хранитељ носи бебу, или активни – дете се само покреће) дете ступа у интеракцију са светом, открива свет и уз адекватну стимулацију говором одраслог прави основу за развој језика. На самом почетку развоја дете опажа и доживљава везе, нема још увек развијен говор – када плаче хранитељ дође, када направи корак, ближе је циљу. Касније говор постаје и извор искуства. Интелигенција настаје из искуства и препознавања и разумевања веза које постоје у спољашњем свету. Открива начине да дође до циља (повуче столњак да би дошло до играчке, употреби штап да би досегнуло предмет који жели да узме). Крајем прве године дете има потребу и почиње да користи говор као средство за остварење циља (оглашавање, гукање, удвајање слогова, прве речи). Постаје свесно да реч може да привуче пажњу одраслог, почиње да их комбинује и склапа прве реченице.

Рана стимулација има за циљ подстицање и подршку развоја детета. Стимулација се спроводи само када је дете будно и расположено, у оптималним срединским условима. При томе треба водити рачуна да се не ремети дететов биолошки ритам. Да би стимулација раног развоја имала ефекте, потребно је да постоји успостављен емоционални однос хранитеља и детета.

Стимулације морају одговарати развојном нивоу и индивидуалним развојним карактеристикама детета, а уз то потребно је да детету причињавају задовољство. Позитивна понашања и активности детета се поткрепљују и охрабрују. Када је стимулација адекватна дете показује интерес за њу.

На основу начина на који цичи од задовољства, можете закључити да се детету допадају доживљаји који су му већ познати, а прате одређене радње и звукове које сте му раније небројено пута извели. То је зато што беба, без обзира на њену урођену жељу за истраживањем нових ствари, у основи поседује потребу за предвидљивошћу, што проналази у песмицама и играма које се понављају. Нимало јој не пада тешко да се сваки пут поново обрадује истој ствари.

ИГРА ЈЕ САСТАВНИ ДЕО ОДРАСТАЊА

Игру од других активности разликује то што је слободна, спонтана активност која је сама себи циљ. Дете се игра зато што му игра пружа задовољство. Игра доприноси психофизичком развоју детета, развоју способности и знања, ствара

услове за формирање емоционално стабилне, социјализоване и креативне личности. Дете учи кроз игру и зато одрасли треба да схвате игру озбиљно и да помогну детету да, играјући се, постане свесно својих могућности и притом осети задовољство.

Играчке

У првој години живота дете истражује и игра се сопственим телом (гледа своју руку, хвата своју ногу). Беба у првим месецима види све мутно те играчке детета овог узраста треба да буду живих, контрастних боја. Играчке треба да производе звук, плутају на води.

Током друге године живота дете се игра колицима, звучним играчкама, воли игру у песку са кантицом, лопатицом и осталим прибором. То је период када се у активности детета могу увести једноставне сликовнице.

У трећој години детету се може обезбедити трицикл, коњ за љуљање, пластелин или тесто за обликовање, прибор за цртање, сликовнице.

Игре

Игра скривања лица – Где си? Ту си!

Ова игра доприноси развоју самоконтроле – беба чека да се појави одрасла особа иза руку или покривача, или сама контролише када долази до откривања.
Оваквом игром дете учи да контролише своју напетост пред очекивано изненађење.

Ритмичне песме

Деца раног узраста воле стимулативне, ритмичне песмице, попут „Једна врана гакала…" које се завршавају очекиваним изненађењем.

Једна врана ïакала,
и ïо ïољу скакала,
оïуд иде црни кос,
и одïризе врани…
нос!

Деца уче стихове песмице и на тај начин вежбају да предвиде изненађење што им помаже да науче да контролишу своје реакције.

Сакривање играчака

Дете памти где је била играчка и ментално прати потез сакривања. Када се у игри играчка сакрије без показивања детету где се налази, дете тражи играчку чиме вежба да пронађе тражени предмет.

Сакривање играчке испод покривача помаже развоју дететове радне меморије.

Игре копирања или имитације

Игре копирања или имитације су дечје омиљене игре. Да би поновило покрете и радње које начини други, дете најпре мора пажљиво да прати, а потом и да их запамти. Тиме деца развијају концентрацију, памћење и самоконтролу.

Ова врста игара може бити веома разнолика. Од једноставних покрета као што је махање (за сасвим малу децу) до сложених радњи као слагање коцки одређеним редоследом, које дете треба да понови (за старију децу). Игре имитирања (копирања) подразумевају и оне игре у којима хранитељ покаже детету како да се игра играчкама (да љуља лутку, да „вози" аутић по столу или поду…). Тиме деци помажемо да науче да играчке користе као замене за стварне предмете.

Неке идеје за игру са дететом

- идите у шетњу;
- љуљајте се;
- правите балончиће од сапунице;
- јурите своје сенке, тркајте се;
- читајте им сликовнице;
- одглумите то што сте прочитали;
- нека они вама „читају" сликовнице;
- нека детету дође друг или другарица да се играју;
- по сунчаном дану, лезите на траву и посматрајте облаке;
- слушајте музику;
- ђускајте у дневној соби;
- пажљиво слушајте њихове приче;
- одведите их у књижару;
- одведите их у библиотеку;
- слажите коцке;
- пустите их да гурају колица у продавници;
- причајте им о годишњим добима;
- исцртајте на папиру контуре њихових шака и стварајте успомене;
- напуните хранилицу за птице;
- трчите. Или барем пустите њих да трче;
- такмичите се ко може дуже да издржи а да се не насмеје;
- направите смешне фотографије;
- покушајте да пронађете што више црвених ствари у кући. Изаберите било коју боју;
- играјте се „шугице";
- берите цвеће;
- нека се играју шерпама, лонцима и поклопцима;
- цртајте кредом по улици;
- опонашајте различите животиње;
- играјте се пластелином. Направите га сами;
- правите сенке на зиду;
- носите их…

Запамтите

1. Хранитељ је детету учитељ;
2. Свако дете има свој сопствени темпо развоја;
3. Сва учења и интеракције са одраслима који се одвијају од зачећа до треће године отварају пут за будући успех детета, како развојно тако и у припреми за школу и живот;
4. Целокупан развој детета (социјални, емоционални, моторни, когнитивни и говорни) прожети су и чине целину;
5. Деца уче кроз игру и, самоиницијативну или од одраслог усмерену (организовану) активност, која је развојно прикладна;
6. Блиски односи између хранитеља и детета развијају се током рутинских активности неге и бриге (нпр. пресвлачење и храњење);
7. Знање и респонзивност су кључ за позитиван раст и развој детета;
8. Разумевање потреба детета и вештине хранитеља су од суштинског значаја за унапређење учења детета;
9. Основне потребе сваког детета (здравље, безбедност и исхрана) морају бити испуњене на најбољи могући начин да би до учења дошло.

Никако не смете заборавити разговор с дететом

Разговор помаже детету да развија концентрацију, памћење и самоконтролу. Разговор са бебом је у суштини једносмеран – хранитељ прати шта је детету окупирало пажњу и наглас именује предмете. Гласно изговарање имена предмета усредсређује дете на предмет и вежба његову пажњу. Са узрастом, начин разговора се мења, хранитељ скреће пажњу детета на предмете или догађаје, чиме га учи да помери фокус на нешто друго. Мала деца уче да говоре тако што памте шта је родитељ (хранитељ) рекао и повезују речи са предметима и искуствима.

Рећи збогом: Одлазак детета из хранитељске породице

Рећи збогом је често болно,
чак и када се све одвијало по плану
и када је то природни след за дете.

Из Водича за хранитеље и професионалце,
аутора Светлане Миленковић и Добриле Грујић

Хранитељство се може завршити из више разлога. То треба чинити само кад је у интересу и за добро детета. Битно је да искуство живота детета у хранитељској породици буде што позитивније за дете.

Често је за мало дете исход даље заштите примена усвојења.

Пишу: Тамара Борисављевић,
Гордана Обрадовић,
Јелена Танасијевић

УСВОЈЕЊЕ – „ИЗАЗОВИ НОВОГ ПОЧЕТКА"

Тамара Борисављевић *Гордана Обрадовић* *Јелена Танасијевић*

Свако дете на хранитељству се увек пита каква ће бити његова будућност, где ће живети, са ким, чему може да се нада? Одрасли усвојење често виде као шансу да дете добије „свој сопствени дом", а у први план стављају законску и материјалну сигурност.

Из ципела детета ствари могу да изгледају потпуно другачије.

Нова сазнања и нови стандарди у стручном раду доводе и до промена у пракси рада на усвојењу али као и све промене и ове теку споро и не постоји могућност да сви актери одједном буду укључени и имају усаглашене ставове.

Тако се и међу професионалцима примећују велике разлике у ставовима када је у питању одлазак детета на усвојење, као и брига да ли су одлуке које доносе увек заиста у најбољем интересу детета. Ове одлуке се доносе под притиском личне одговорности за судбину детета и често су обојене неким личним ставовима, предубеђењима и искуствима које не морају да буду репрезентативна за сву децу која одлазе на усвојење. С друге стране, не постоји довољно и повратних информација о томе какви су исходи професионалних одлука с обзиром да се у нашем систему не прати континуирано каква је судбина деце после заснивања усвојења.

У овом раду покушаћемо да одговоримо на нека од кључних питања везаних за доношење одлуке о усвојењу као најбољем облику заштите за одређено дете као и припреми за реализацију усвојења о којима се у пракси не срећу усаглашени ставови. Да би што адекватније одговорили овом задатку укључили смо мешовиту групу коју су чинили хранитељи, усвојитељи и саветници за хранитељство.

Искуство показује да се одлуке везане за будућност детета тј. перспективу његове заштите често пролонгирају у мери која читав породични систем а највише само дете оптерећује дуготрајном неизвесношћу. Тако се у последњем периоду дешава да се одлазак на усвојење поклапа са неким другим нормативним кризама као што је полазак детета у школу, почетак адолесценције, када је веома тешко иначе комплексне задатке ускладити са прилагођавањем на масивну промену као што је одлазак у другу породицу. Због тога сматрамо да је значајно у сваком појединачном случају пажљиво преиспитати шта интерес детета заиста јесте. Постојање правних предуслова за заснивање усвојења и даље не значи да је то само по себи најбоље решење. Нажалост, у пракси се постојање правног основа често сматра довољним. Када се једном донесе одлука да је усвојење у најбољем интересу детета отвара се више питања које смо груписали у три тематске целине

Садржај и квалитет припреме хранитеља и усвојитеља за прелазак детета из једне породице у другу

Када и како започети припрему деце, као и какве поруке им треба упућивати везано за прелазак у усвојитељску породицу. Хранитељи као и професионалци који их подржавају су се сложили да је са припремом потребно почети што раније с тим што би се припрема и поруке које деца добијају разликовала у зависности од узраста конкретног детета.

„Треба оставити простора за неке друге родитеље."

Отежавајућа околност је што хранитељи најчешће немају информацију колико ће трајати хранитељски смештај и када ће се разрешити правни статус деце. То је отворило и дискусију по питању капацитета детета да разуме разлоге због којих се пролонгира одлазак на усвојење, као и када дете заиста може да разуме да више неће живети у породици хранитеља. Посебан изазов за хранитеље је како да дете разуме „да други родитељи нису његови биолошки тата и мама", да не створи фантазију да биолошки родитељи долазе по њега."

„Пуно причамо са дететом да је добро дошао када оде као и његови нови родитељи, да смо ми увек његова породица."

Мишљење учесника је да би била значајна већа стручна подршка усвојитељима током програма припреме и обуке јер је запажено да постојећа подршка коју добијају није довољна да би разумели сложен процес и изазове транзиционог периода. Наша искуства из рада са усвојитељским породицама да се квалитет припреме који они добијају веома разликује од једног до другог центра за социјални

рад при чему многе породице имају само минимум знања о деци без родитељског старања и тешко могу да препознају и дететове али и сопствене процесе. Може се закључити да због неадекватне припремљености усвојитељских породица читава заштита детета у овој фази може бити доведена у питање. Евидентна је неопходност стандардизације процене припреме и обуке потенцијалних усвојитеља на сличан начин као што се обезбеђује за хранитељске породице. По нашој процени, хранитељске породице су актуелно много боље припремљене за своју улогу подршке детету у променама, боље препознају своја осећања и управљају њима.

„Ми као хранитељска породица имамо своје ритуале припреме за опроштај од детета. Она почиње када добијемо поруку да припремимо лекарско уверење за дете као део документације. Тада припремамо фото албум са нашим заједничким сликама. Направимо велику фотографију детета, која остаје на нашем зиду. Идемо у цркву и тамо шаљемо најлепше жеље за његову будућност."

За групацију усвојитеља ова врста подршке може бити чак и значајнија јер су у складу са актуелним законским решењима после заснивања усвојења препуштени сами себи. Када узмемо у обзир да се углавном ради о људима који живе са тугом неоствареног биолошког родитељства, већином имају скромнија искуства када је у питању непосредна брига о деци и трпе притисак свог окружења, можемо препознати колико је стручни рад на њиховој припреми до сада неоправдано запостављан.

Процес повезивања две породице – хранитељске и усвојитељске

У оквиру друге теме покренуто је питање заједничког планирања у циљу успостављања контаката између детета и усвојитеља. Отворена је дискусија где би требало да се одвијају контакти, колико треба да трају и које су грешке које треба избећи. Учесници су се сложили да контакти треба да буду дужи како би се обезбедила што боља припрема детета за сам прелазак у породицу, али да се због организационих питања дешава да се контакти скраћују и не остави довољно могућности да се дете и усвојитељи боље упознају а самим тим и дете припреми за растанак од хранитеља. До тога долази некада због објективних околности, удаљености, пословне обавезе, али је чешће узрок то што одрасли нису спремни да изнесу тензију коју процес туговања због промена носи. Тако се дешава да дете пређе у усвојитељску породицу без стварног разумевања шта се у ствари дешава са очекивањем да одлази на кратко и да ће се вратити. У његовом интересу је управо супротно да у процес туговања уђе док је још на познатом терену, са људима са

којима већ има близак изграђен однос. Хранитељи су ти који треба да изнесу терет дететових тешких осећања па и беса и љутње када схвати шта промена заправо значи. Колико год одраслима било тешко да буду уз дете које пати неће му помоћи тако што поричу или занемарују његову тугу.

Закључак учесника на ову тему био је да је добро планирање свих активности које ће се реализовати током процеса повезивања од круцијалног значаја за успешније превазилажење изазова. Процес заједничког планирања припреме за усвојење је и прилика да се препознају потребе и осећања не само детета него и других учесника у процесу.

„Мислио сам да познајем себе"

Речи хранитеља о туговању по одласку детета

Природно је да осећања и хранитеља и усвојитеља буду интензивна и помешана и ако се та реалност не уважи може доћи до међусобних конфликата. Наравно да ће последице ових конфликата највише осетити дете.

Место хранитеља у животу детета – контакти са хранитељском породицом

Учесници су изнели запажања везано за досадашња различита искуства након одлазака деце на усвојење. Поједини хранитељи имају редовне контакте са децом и усвојитељима, док су поједини усвојитељи самоиницијативно прекинули контакте. У случајевима где је дошло до прекида контаката хранитељи су изразили своју забринутост јер немају информације о деци, истовремено износећи своје добре намере везане искључиво за пружање подршку деци и усвојитељима у процесу прилагођавања.

„Нисмо га припремили на то да га више нећемо никада чути и видети, мислим да смо ту погрешили."

Хранитељи који и даље одржавају контакте са децом износе колико то деци омогућава да повежу своју животну причу у целину, а њима и усвојиоцима да изграде и пријатељства која су у неким ситуацијама слична родбинским везама. „Када је дете отишло нисмо се чули ни видели два месеца, мислио сам да неће бити ништа од тога, али ето по-

сле усвојења смо кренули да контактирамо и сада смо као род рођени."

Став професионалаца је да имају позитивна искуства у ситуацијама где се контакти између хранитеља, са једне стране, и деце и усвојитеља, са друге, одржавају, па је у том контексту изнет предлог што боље припреме усвојитеља како би разумели значај одржавања веза са блиским особама из прошлости детета, као и да би на томе требало посебно радити током периода прилагођавања. Један од закључака односио се и на динамику и континуитет контаката с обзиром да су хранитељи препознали да је потребно оставити одређено време детету и усвојитељима како би се боље повезали, као и да је у том периоду повремени контакт са њима довољан, а да динамика касније може да се мења у зависности од тока прилагођавања.

Оваква искуства указују на потребе организоване подршке усвојитељским породицама, посебно у току трајања адаптационог периода пре заснивања усвојења који је кључан да се улоге и односи у новој заједници поставе на прави начин. У томе нам могу користити искуства из праксе других земаља као на пример Шведске где постоји подршка усвојитељским породицама и у првим месецима након усвајања детета. Усвојитељи и дете имају могућност одласка у предшколску установу, налик обданишту у оквиру које постоји посебно организован и осмишљен програм подршке. Кроз заједничке радионице (музичке, рад са тестом, едукативне, саветодавне и сл.) као и заједничке излете са децом, усвојитељима и професионалцима одрасли се постепено опуштају и осећају компетентнијим за бригу о деци. Професионалци који ту раде на дискретан начин прате процес повезивања детета и нових родитеља, сугеришу им шта могу да раде у одређеним ситуацијама и истовремено имају прилику да уколико препознају знаке који могу указивати да прилагођавање не иде у добром правцу помогну и олакшају овај, за све учеснике, изузетно тежак и стресан период. Подршка усвојитељима за рад са децом на њиховој животној причи свакако је једна од најзначајнијих тема и управо искуства показују да, уколико се не пресеку нагло везе са претходним неговатељима деце, процес повезивања са усвојитељима је успешнији. Овде се некада сретне неколико родитеља који у исто време имају прилику да у трпезарији, на опуштен и релаксирајући начин размењују своја искуства, што доприноси јачању личног самопоуздања.

Уколико адекватна подршка није обезбеђена усвојитељи, оптерећени својом несигурношћу и страхом да их деца неће прихватити, улазе у грешке ривализирања са хранитељима, труде се да на све начине минимизирају њихову улогу у животу детета, прекидају контакте, труде се да избришу дететову прошлост. Ефекат је управо супротан ономе који они желе да постигну. Узнемирено и преплашено дете губи поверење у одрасле, што негативно утиче на његов капацитет за везивање за било кога. Можда ће се у првим данима у свом страху и очају усмерити на усвојитеље као једини доступан извор подршке, али дугорочно ће остати много нерешених питања који ће оптерећивати међусобни однос. Уколико усвојитељи омогуће хранитељима да буду део живота детета, дете које је окупило све своје значајне одрасле ће моћи да корача кроз живот сигурно и стабилно. Његова потреба за присуством бивших хранитеља ће временом слабити и све више ће се везивати за своју нову породицу. Нажалост, неки професионалци који су укључени у припрему и подршку усвојитељским породицама и даље не разумеју довољно добро ове процесе, па подршку усвојитељима пружају на погрешним тачкама. Хранитељи се окривљују због љубави коју осећају према детету и своје туге због одвајања, што постаје разлог за одлуку о прекидању контаката. Одрасли се надају да ће деца заборавити, али деца памте. Хранитељи причају о томе како су деца од годину дана у поновним посетама у својој соби настављала да се играју на исти начин као и када су ту живела и када је од одласка прошло дуго времена чак и када су тврдила да се ничега не сећају.

Искуства која је изнела усвојитељка чије дете је остало у контакту са бившом хранитељском породицом такође могу бити значајна на разумевању потребе да се ови контакти одрже. Усвојитељка препознаје да ови контакти доприносе да се њихово дете осети сигурним и пуно поверења у свет око себе када све људе које воли види на окупу, када може да преспава код бивших хранитеља и дочека их као госте на рођендану и на слави своје нове породице.

Некада се веома различити људи повежу око детета без обзира на начин живота, образовање, занимање, средину у којој живе. Одрасли којима је дете заиста најважније даће све од себе „да за столом седе заједно" као што је увек тражио један дечак.

Усвојење јесте нови почетак и нови губитак и тога увек морамо да будемо свесни. Али ако желимо да то буде промена која ће детету донети заиста оно што за њега желимо све нас који смо у систему социјалне заштите чека много посла. Цео концепт усвојења организујемо ми одрасли, доносимо одлуке које ће трајно променити живот једног детета и зато морамо да пажљиво мислимо о сваком кораку. Велике промене колико год биле добре за дете су увек тешке за све, туга тражи свој пут и ако га закочимо отежаћемо пре свега детету његов опоравак. У срцу детета постоји место и за маму која је родила, и за маму која је бринула и за маму чије презиме носи. Нико никога не мора да истисне, сви су добродошли.

Пише: Славица Чоторић

ОЧИ ТВОЈЕ ГОВОРЕ

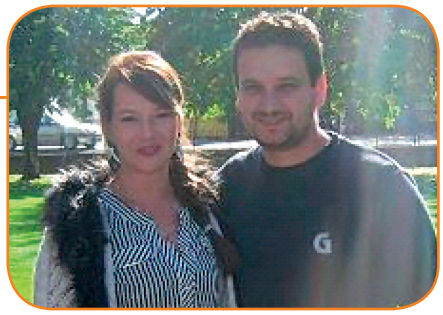

Хранитељски пар Славица и Владо Чоторић из Јадранске Лешнице

Поноћ је већ… Седим и зурим у велику путну торбу… ствари послагане… чекају да будем спремна… Док сви спавају улазим у собу… тихо, на прстима да не нарушим сан мојих дечака… Он спава, смешак на лицу, ћошкић ћебенцета под образом… тако воли.

Враћам се у мислима на дане обуке, припреме, првог позива… узбуђења и бриге. „Имамо бебу за породични смештај, одабрали смо вас. Дечак је, рођен у јануару… да ли желите? Јавите што пре!" Једине речи којих се сећам. Нисам оклевала, то сам желела од дана завршене обуке… Али, може ли се довољно бити спреман на овај корак? Иако сам родитељ и имам искуства бринула сам… а опет осећала сам потребу и жељу да још неком детету пружим дом, љубав, породицу па бар и на кратко.

Зашто баш беба?

Постоји ли нешто лепше, чистије и невиније од тог бића које је тек угледало овај свет. Баш том малом бићу треба подршка, љубав, брига и нега да израсте у срећно и задовољно дете.

Тог кишног мартовског дана кренули смо супруг и ја по њега… Била сам узбуђена као да идем по своје дете да га коначно доведем кући… Безброј мисли и питања кроз главу пролазе: Какав ли је? Црн? Плав? Да ли је здрав? Хоћу ли бити добар хранитељ, могу ли му пружити све а да он не осети да му нисам родитељ? Верујем у своју породицу, у себе, ми то желимо свим срцем. Моја деца једва чекају новог члана, све смо заједно спремали… креветац, играчке, гардеробу… до најмањег детаља за нашу малу принову, новог члана.

Са социјалним радницима стижемо у Дом. Киша и даље бије, мисли се разлетеле, ходам за њима као у сну… Сада више не мислим… Само да га видим. Ходник дуг, предуг… сви нас знатижељно гледају, успут питања: „Имате ли своје деце? Колики су? Како сте се одлучили за бебу?" Одговарам а разгледам по собама са огромним прозорима дечицу… бебе… пужу… гледају и они нас знатижељно. Постајем нестрпљива. Доносе ми столицу да седнем и у том тренутку медицинска сестра ми доноси један мали замотуљак: „Ето то је он" рече ми са осмехом… Гледам га… очи црне, носић прћаст, обрвице се спојиле… тако мајушан али упиљио окицама у мене кочоперно. Доста је мали за свој узраст али погледа оштрог, љубопитљивог, као да зна да сам дошла по њега. Није поглед скидао са мог лица ни када су га узели да га преобуку за пут. И тада сам знала да радим праву ствар, више нисам сумњала у своју одлуку.

И ето, после годину дана поново га спремам за пут. Нестрпљиво и тужно, с једне стране, а опет срећно јер смо успели. Пружио нам је дивне тренутке, радост, понос, чисто срце и љубав какву само невини анђели знају да пруже… много смо га заволели.

Време лети… почињем са паковањем: омиљено ћебенце, играчке, прве патикице, албуми са сликама, лекови за прву руку новој породици, свеске са рецептима за храну коју воли, мала упутства која много значе када сте на почетку… Да, све је спремно али да ли сам и ја?

Будим се рано, довршавам припреме за долазак маме и тате… Мало-мало ослушкујем звук аутомобила. Да, стигли су… дрхтим… Излазим, људи непознати. Само једне плаве очи и осмех кажу ми: „Биће све у реду", храбре ме, дају ми снагу. Млада, лепа жена пружа ми руку. У њеним очима видим страх и препознајем себе… Да, исто се осећамо. Срећно и преплашено у истом трену. Мој дечак, иако још беба од 11 месеци, љубопитљиво их посматра, загледа… прати ме погледом да зна да сам ту и да ли може веровати придошлим гостима. Дајем га у њене руке, држи ме за прст… још није спреман… гледа у мене па у њу… Рекох му тихо: „Дошла је мама по тебе, душо"! А он, пусти мој прст и седе мами у крило… Знала сам да ту припада, тако су лепо изгледали заједно, ту слику сам желела за њега од првог дана.

Да ли смо патили када је отишао? Да! Сваким даном нам је недостајао. Скупљали смо његове стварчице и стављали у његов креветац. Ослушкивали смо данима да ли се пробудио, тихо ишли на прстима…

Али наш дечко има сада свој дом, своје уточиште и људе који га безрезервно воле. Са њим и ми смо добили, једно искрено пријатељство за цео живот.

Да ли је било тешко? Да!

Да ли је било лепих дана? Да!

Да ли бих опет исто? ДА!

А зашто када је тужно растати се од бића које волиш, чуваш, негујеш?

И баш зато, што та мала невина створења заслужују своја крила да полете као и свако друго дете а ми смо ту да им помогнемо, да их заштитимо и пустимо када за то дође време.

Да ли бих поново узела бебу?

Да, и јесам!

Једног малог борца са најплављим очима на свету који ме сваког дана чини јачом, храбријом и бољом особом и не одустајемо, идемо напред, он и ја. Стварамо нови пут за његово срећно детињство!

Из искуства детета

Сара Радивојевић

ПОРОДИЦА, КАНДИЛО МОЈЕ ДУШЕ

Породица је нешто што сам тек недавно сазнала

У ову породицу сам стигла недавно, и схватила сам колика је срећа имати је. Ја сам усвојена, као и још двоје деце коју су моји садашњи родитељи узели у хранитељску породицу.

Мама заслужује да се цела књига напише о њој, јер је пожртвована и добра особа. Она је стуб наше породице и стално се труди да сви буду срећни и задовољни. Њене топле зелене очи су увек пуне љубави за нас иако нас није родила. Најслађи њени пољупци увек ме испрате на спавање и ујутру пробуде. Некада је строга и грди нас, али разумем да је то све због нас, да постанемо добри и вредни људи. Важан члан наше породице је и мој тата који има 54 године, али га то не спречава да заједно са нама учествује у разним играма. По цео дан ради, а када се врати помаже ми око задатака и посвети се нама. Када је са нама ничега се не бојимо. Млађа сестра има шест година, лепо се слажемо и много је волим. Када одемо на спавање причамо занимљиве догађаје из вртића и школе, смејемо се и уживамо. Најмлађи и најслађи члан моје породице је брат који има само четири године. Дошао је код нас из дома за незбринуту децу. Ми смо му хранитељска породица, али га волимо и чувамо као да нам је рођени брат. Надам се да ће дуго остати код нас јер нас чини срећним.

Живим у великој и бучној породици, пуној топлине и љубави. Најлепше је када смо сви заједно. Била бих најсрећнија када би сва деца имала срећну и добру породицу у којој ће уживати као што и ја уживам у својој.

Успешна деца на хранитељству

Пише: Јелица Ковачевић, саветница за хранитељство

ОД ЉУБАВИ СЕ РАСТЕ

Школски успех је само један аспект представљања деце на хранитељству. За све нас који смо укључени у јавно родитељство – хранитељство, крајњи циљ овог вида заштите је срећно дете. У овом прилогу издвајамо једну од породица која је препознала потребе детета са животним мотом „од љубави се расте". Наша Вања Милић је ученица осмог разреда ОШ „Бранко Радичевић". Планира да упише једну од београдских гимназија, како би себи дала времена и простора да се одреди у ком правцу професионално жели да се развија и напредује.

О Вањи се, практично од рођења, брину „баки" и „деки" хранитељски пар Десанка и Милета Шћекић. Њено рођење и одрастање у породици карактерише безусловна љубав, подршка, ослушкивање осећања и потреба детета. Десанка и Милета су научили да „уђу у ципеле своје унуке" размишљајући како се осећа у својој кожи, градећи однос поверења свесни да и она има своје проблеме, чак и када они нису у потпуности свесни тога. Током осмогодишње сарадње са породицом хранитељи су показали вештине активног слушања, разумевања и прихватања њених осећања јер је често то једино што је она од њих тражила.

Подржавала су је током школовања са очекивањем да ће бити успешна, мерећи успешност креативним мишљењем и стваралаштвом. Вања је научила да тражи помоћ када јој је потребна или када јој нешто није јасно. Прихватала је помоћ волонтера практиканата као вид подршке организоване преко ЦПСУ, обезбеђени су јој услови за учење, плански однос према животу и обавезама (школа, спорт, глума, слободно време…).

Уважавањем њене индивидуалности и стимулисањем истраживачког духа Вања развија и такмичарски дух кроз спорт – карате, учећи древне вештине источњачких мудраца – борба са невидљивим противником; бити бољи од самог себе; самоконтрола и контрола покрета… Такмичарски дух и померање граница данас сам боља од себе ове године резултирао је и успехом на општинском такмичењу из енглеског језика који јој је омогућио пласман на градско такмичење. Очекивања су јој да себе развија као слободоумну особу која критички преиспитује и себе и реалност…

Учећи од породице Шћекић, ја као саветник сам уверена да се од љубави расте…

Вања са баком и деком

Пише: Јелица Ковачевић,
саветница за хранитељство

САРАДЊА СА ФОНДАЦИЈОМ „АНА И ВЛАДЕ ДИВАЦ"

Јелица Ковачевић

„Мото живота: Обрисати сваку сузу са сваког ока"

Захваљујући посвећености Фондације „Ана и Владе Дивац", брзо и ефикасно су се реализовали велики пројекти обнове јавних објеката широм Србије у хуманитарним акцијама након поплава, земљотреса…

У односу на велике подухвате и доброчинства, издваја се посвећеност Фондације за потребе скромних готово „невидљивих" људи који пролазе поред других нечујни као сенке.

Породица Зорице Грбић из Обреновца, Царице Милице бр. 20, једна од многих хранитељских породица која је током поплаве Обреновцу 2014. г остала без дома. Оно што овој породици даје лични печат је скромност, прихватање реалности онаква кава је, и тиха борба за квалитетнији живот, а посебно хранитељство, односно брига Зорице Грбић о најмлађој сестри Милици. Породицу сам упознала 2012. када је најмлађа сестра имала шеснаест година. Милица је тада била ученица другог разреда Средње пољопривредно техничке школе у Обреновцу. Данас је она одличан студент завршне године Високе пољопривредне школе струковних студија Шабац – смер агроменаџмент.

Међу бројним породицама које су након поплаве остале без дома била је и ова хранитељска породица. Од новца које су добиле за одштету од општинских власти није било могуће реновирати кућу и опремити је за живот. Донације које је ЦПСУ обезбедио породици (ламинат, белу технику, новац за гардеробу, есцајг…) сестре нису могле да користе. Уз подршку окружења обратиле су се за помоћ Фондацији Ане и Владе Дивац. Помоћ им је врло брзо обезбеђена. Породица је добила грађевински материјал и започела реновирање куће. Њихова скромност их је повезала са представницима ове хуманитарне фондације, те су им се представници ове организације самоиницијатвно јављали, обилазили и сами правили процене потреба домаћинства. Накнадно је породици обезбеђен намештај: трпезаријски сто са столицама, кревет, гардеробни орман и пећ. Представник Фондације Александар Илић са сарадницима је остао у контакту са овом породицом, а ја као саветник, дајем себи слободу да кажем, да се у животу добро добрим враћа.

Сестре Грбић

Владе Дивац у посети Центру за породични смештај и усвојење

Тијана Јанковић, ученица, Шабац

Прича с којом је освојила Другу награду на конкурсу Шабачке библиотеке

ОСЛОНИМО СЕ ЈЕДНИ НА ДРУГЕ

Ја се ослањам на њу, а она на свој штап. Она без тог штапа не може да се креће, а ја без ње не знам како би живела. За мене и сестру, често је и отац и мајка – у свакодневном животу, свим нашим радостима и тугама. Сестра је несрећним случајем готово погинула, и више од два месеца је у болници. Знам да је лече лекари, али верујем да се пробудила из коме и полако оздравља само зато што је бака била уз њу. Бака и њена безмерна љубав, моћнија од све оне воде која је ове године многима све однела – заиста не знам никакву другу и јачу силу са којом бих је упоредила. Само, она је добра вода живота, она из бајки.

Тешким али упорним ходом, она гура даље. Дан по дан. Не зна за пораз и не жели да зна. Њене речи су: „Главу горе, не одустај!" Од ње учим многе важне ствари. Пуна је позитивне енергије коју преноси на мене. Воли да је све на свом месту, да је чисто и педантно. Моја сека тренутно није ту, а бака се труди њој да помогне, али исто тако да мене не запостави. Учи ме како правилно да ходам стазама живота и где ме све те стазе могу одвести. Сваки мој и сестрин успех и за њу је велики успех, осмех на лицу и радост у срцу. Сестра и ја се трудимо да је обрадујемо добрим успехом или куповином књига, обично духовних, које воли да чита. А кад јој на крају године дођем са сведочанством и викнем „Пет нула", сузе радоснице само клизну низ њено лице.

Пролазе дани. Радујемо се и тугујемо заједно. Да ме неко пита шта је највећа животна мудрост, ја бих рекла **бака** јер би ми то прво пало на памет, пре него нека мудра мисао. Нисам више мала (иако бака мисли да јесам), и већ почињем да схватам неке ствари. Такође, схватам да ми је бака на првом месту. Кад још мало порастем, волела бих да идем животним стопама ове дивне старице, коју имам срећу да зовем својом баком, и да у свему будем као она. Баш у свему.

ПОДРШКА МЛАДИМА КОЈИ НАПУШТАЈУ ЗАШТИТУ

Период након завршетка школовања, стицање дипломе и завршетак хранитељства су нова изазовна животна фаза деце на хранитељству. У Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања покренута је активност запошљавања деце палих бораца и деце без родитељског старања. На конференцији за новинаре, одржане 5. марта, министар Александар Вулин је напоменуо да у Србији има више од 6.000 деце без родитељског старања и истакао да ће се потрудити да се направи системско решење да и они добију понуду за посао након школовања.

„Ако живот није био фер према њима, друштво хоће", поручио је министар Вулин.

Министар Вулин са предузетницима и сарадницима на Конференцији за штампу

Радмила Зорановић, правник ЦПСУ Београд

ПРОЈЕКАТ: „ЈАКИ МЛАДИ – СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА И ЕКОНОМСКА ОДРЖИВОСТ МЛАДИХ У РИЗИКУ"

Центар за породични смештај и усвојење Београд је укључен као сарадник у пројекат под називом **„Јаки млади – социјална инклузија и економска одрживост младих у ризику"**, чији је носилац Фондација Hermann Gmeiner. Пројекат спроводи поменута Фондација у партнерству са Фондацијом СОС Дечија села Србија и локалним партнерима. Донатор овог пројекта је немачко Савезно министарство за економску сарадњу и развој.

Пројекат је у складу са Националном стратегијом за младе 2015-2025 Републике Србије и стратешким циљевима 2030 Међународних Дечијих села.

Циљна група овог пројекта су млади из социјално угрожених група са територије града Београда као и експерти из државног и недржавног сектора којима недостаје знања и вештина за социјалну и економску интеграцију младих.

Главни циљ пројекта је одрживо побољшање социјалног и економског положаја младих из социјално и економски угрожених група у Београду, кроз програме подршке са индивидуалним приступом у складу са његовим/њеним потребама и плановима за подршку у (само)запошљавању.

Главни резултат пројекта ће бити оснивање својеврсног ресурс центра – Центра за подршку запошљавању младих из угрожених група-младих у систему социјалне заштите, младих који излазе из система социјалне заштите и младих из ромске популације.

Циљ је да се 300 младих из социоекономски угрожених група интегрише у локално тржиште рада и то кроз услуге формираног Центра за едукацију, запошљавање и предузетништво младих. Такође, један од циљева је и да се отвори минимум 30 предузетничких радњи/предузећа.

Услуге које би формирани Центар за едукацију, запошљавање и предузетништво младих пружао, у складу са претходно развијеним индивидуалним планом за сваког корисника су:

- Припрема за тражење посла: радионице за припрему CV-а, припрема за разговор са потенцијалним послодавцима, рад на изградњи самопоуздања, припрема за самостални живот…
- Додатне обуке за кориснике ради повећања запошљивости: курсеви страних језика, обука за рад на рачунару, школа за возаче, различите обуке за занатске послове и сл.
- Спајање корисника са потенцијалним послодавцима ради њихове радне праксе, обуке на радном месту и радног ангажовања, праћење и менторство.
- Тренинзи за развијање пословних идеја за започињање сопственог бизниса-подршка у развијању пословних идеја, додела мини грантова за самозапошљавање, праћење реализације и менторство.

Из праксе хранитеља

ФОРМИРАЊЕ КЛУБОВА ХРАНИТЕЉА

Хранитељи из надлежности Центра, њих око 850 прошле године су се организовали и формирали удружење хранитеља, које има своје подружнице у Београду, Лозници, Шапцу и Ваљеву. Као друга фаза која организационо подржава остваривање циљева формирања удружења је формирање клубова хранитеља на локалном нивоу. Током 2016. године клубови су формирани у Шапцу, Обреновцу и Чукарици.

Удружење хранитеља у Шапцу

Отварање Клуба хранитеља у Обреновцу

Отварање Клуба хранитеља на Чукарици

УСКРШЊА ЧАРОЛИЈА

Удружење хранитеља Београд са подружницама и београдски Дечји културни центар организовали су, 19. априла 2016. године, музичко-драмски програм деци на хранитељству и хранитрељима под називом „Ускршња чаролија".

Програм је интерактивне природе, односно омогућио је активно учешће деце, како кроз трејлер дечије представе, тако и кроз анимацију студија за децу „Чигра". За извођење програма ангажован је Студио говора, културе и глуме ДКЦБ – путујуће позориште „Чигра", Реља Жикић члан воклане групе „Нађи своју звезду" ДКЦБ, Снежана Деспотовић клавирска пратња и водитељ студија Миња Филиповић, као и певачице Валентина Вукомановић и Сања Вучић овогодишњи представник наше земље на Евровизији.

Центар за породични смештај и усвојење Београд је подржао ову манифестацију и пласирање садржаја који подржавају породичне вредности, који су за децу на хранитељству од непроцењиве вредности. Жагор и радост на лицима деце говоре о делотворности и ефектима њиховог учествовања на оваквим догађајима.

ОДЛАЗАК У ПЕНЗИЈУ

Весна Гавриловић, саветник за хранитељство из Радне јединице Шабац, отишла је у инвалидску пензију. Весна је цео свој радни век провела у области социјалне заштите. У наш центар дошла је из Центра за социјални рад Владимирци, када је формирана Радна јединица у Шапцу. Вредно и одговорно је вршила своје радне задатке и с љубављу обављала изузетно захтеван посао саветника за хранитељство.

Приредила: Добрила Грујић

КОРИСНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦУ

Успаванке за децу

Плава успаванка

Гле, већ се пале звездице мале
и тихо, тихо, спушта се ноћ.
Спавај ми, спавај, малено моје,
ускоро санак теби ће доћ'.

У мору звезда што небом сјаје,
и твоја плава звездица сја.

Спавај и сањај малено моје,
нек' буде плава стаза твог сна.

Лаку ноћ, лаку ноћ.

Лаку ноћ

„Лаку ноћ
Ти сву ноћ
сада снови ће доћ…"

„Мали бато, мали бато
спаваш ли, спаваш ли злато
нек звоне сва звона,
нек звоне сва звона.

Нинај нинај злато моје

Нинај, нинај, злато моје!
Чуј, де ми те санак зове;
Сан те љуби, и говори:
„Успавај се, драго моје".

Успаванка до 9

Један, два – мјесец на дну реке сја.
Три, четири – заспали су сви лептири.
Пет, шест – зец донео важну вест

Седам, осам – нек се свлачи ко је поспан.
Девет – хеј поспанци сви у кревет.

Девет звезда црвенкастих,
Девет звезда зеленкастих,
Девет звезда беличастих,
Девет звезда љубичастих

Само једна плава,
Ал' и њој се спава.
Клонула јој глава
На плав јастук неба,
Јер спавати треба.

Има једна земља снова

Има једна земља снова
где иде свако дете, а по дете а по дете,
птичице долете.

Има једна земља снова где се увек спава,
и поточић и поточић и зелена трава,
спава ту и **мала мрва,**
заспе она увек прва
спава ту и мала фока,
само склопи оба ока,

Има једна земља снова где деца радо иду
тамо зеке, мале зеке цртају по зиду.

Има једна мала беба,
да схвати она неће,
већ би хтела, већ би хтела
да је изваде из вреће.

Снивај спавај

Снивај, спавај дијете моје драго,
нек ти пјесма носи лаки сан.
Свега свијета ти си благо,
снивај мирно док не сване дан.

Снивај, спавај, колијевка ће мека,
тебе блажит´ као слатки сни.
Твоје жеље сада нека дођу
тако како желиш ти.

Спавај дијете (Брамс)

Спавај дијете, сву ноћ,
сад санак ће доћ.
Нек' те снова миран лет
У диван носи свијет.

Спавај дијете, дај спи
док мајка ти бди.
Нек' те снова миран лет
У диван носи свијет.

Хигијенске навике

Умивање

Ми смо мали, али знамо
правилно да се умивамо.

Перемо руке, лице и зубе,
зато нас родитељи мазе и љубе.

Код Луке, Пере, Уне и Цице,
ко Сунце сија умивено лице!

Након умивања, прања косе и тела,
савладана је једна хигијенска навика цела.

Прање зуба

Ово ми је испричао мој другар Љуба,
нека основна правила о прању зуба.

На почетку Љуба наглашава овако:
"Четкицу мора да има своју свако"!

Ујутру и увече треба прати зубе,
то је друго правило мог другара Љубе.

Кад на четкицу ставиш мало зубне пасте,
твоји зуби ће међусобно да се почасте.

Четкицом зубе трљај лево-десно, горе-доле,
то клизање четкицом твоји зуби воле.

Остацима хране прање зуба неће пријати,
а зуби ће ти сваким даном све више сијати.

Када будеш научио тако зубе прати,
ни један квар на њих неће моћи да сврати.

Ко буде јео јабуке и свеже воће,
имаће здраве и беле зубе без тешкоће.

Прање руку

Прање руку је доста лако,
објасниће нам Уна, када се перу и како.

Прљавим рукама никад не треба јести,
тога се сети пре него што ћеш за сто сести!

После вршења нужде, прање руку постане навика лака,
без обзира да ли је било пишкење или кака!

Када је још важно да пере руке, рећи ћу ти сада:
па после играња у песку или неког рада!

Топлом водом и сапуном растајемо се са маснoћом,
тако опране руке ће одисати мирисом и чистоћом.

Обавезно треба брисати руке пешкиром,
а може и марамицом или рол-папиром!

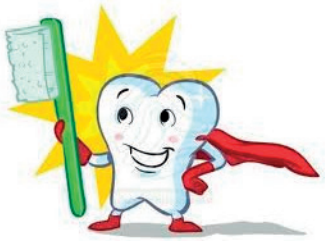

Купање (Јован Јовановић Змај)

Ала је то дивота
Кад се ко окупа!
– Што се не би купали,
Вода није скупа!

Морамо се купати,
Прљавштину стрести,
– Нечистоћа привлачи
Рђу и болести.

Зато је мајка спремила
Воду, – али млаку,
Зато је окупала
Свога малог Лаку.

А сад вели: – Цицу ми
Пуштати не смете,
Јер ће мислит да је сир,
Појешће ми дете.

Куцову је слободно,
Нек се заиграва,
Он ће Лаку чувати
Кад легне да спава.

А старији, Андрија,
Он се већем свукао,
Што га већ не купају,
Чисто би се туко.

Чекај, чекај, Андрија,
Док обришу Лаку,
Ти ћеш онда добити
Другу воду млаку.

Лака ће се у колевци
Топити у сласти,
А шта буде сневао
Неће ником каз'ти.

Навике уредности

Оно што ће ти сви рећи, па и глава седа
то је, да свако место мора да има некаквог реда!

Кад будеш вратио све играчке на своје место,
добру ћеш навику стећи ако то радиш често.

Кад научиш то да радиш ти ћеш да се смешкаш,
у супротном ћеш да се љутиш и по глави чешкаш.

Тако ћеш после сваке завршене игре
играчке вратити на место, брзо попут чигре.

Одело из школице кући ћеш пресвући,
оставити у ормар и тренерку обући.

Тако ће у твојој собици увек бити реда,
без обзира који је дан, субота ил' среда.

Навике помоћи у кући

У кући мами и тати можеш помоћи,
радећи оно што је у твојој моћи.

После сваког оброка, ручка или вечере,
свој тањир у судоперу стави да мама опере.

Кад мама простире веш ти јој можеш помоћи,
додавање штипаљке њој ће добро доћи.

Шта све можеш да поправиш са својим алатом,
сазнаћеш кад будеш мајсторисао са татом.

Са радним навикама ћеш добар пријатељ остати,
и уз помоћ њих ћеш уредно и вредно
дете постати.

Еци пеци пец

Еци пеци пец
ти си мали зец
а ја мала веверица
еци пеци пец!

Иш'о медо у дућан

Дош'о медо у дућан
није рек'о добар дан
ајде медо ван
ниси рек'о добар дан

Дош'о медо други дан
па је рек'о добар дан.
дали су му шећера
да му буде вечера

Иш'о медо у шумицу

Ишо медо у шумицу,
изгубио папучицу,
које ли је боје,
то ми реци ти.
Ако знадеш бројати,
један, два, три!
кит,
сад смо лепо квит.

Меда

Стари медо гледа,
тражи слатког меда.

тражи зрелу крушку
да ослади њушку.

Иш, иш, иш

Иш, иш, иш, ја сам мали миш,
ти си мала цица маца,
беж у рупу миш!

Лови маца миша

Лови маца миша
па га шапом чеп
само га је мало
зграбила за реп.

побегао маци
сад у рупу миш
па се тамо смије
ха ха ха ха
не можеш ми ниш.

Маца

Трчи маца око тебе
пази да те не огребе

чувај мијо реп
немој бити слеп

ако будеш слеп
одгрист ће ти реп!

Иде, иде патак

Иде, иде патак на далеки пут
Репић му је кратак, кљун је његов жут

Ножицама ступа
тра-та-ра-та-та

У води се купа
Ква-ква-ква-ква-ква

Јеж

Боц, боц, иглицама
не дирај га ручицама!

Боде, боде јеж,
бит ће суза, беж!

Мрави

Иду, иду мрави
по зеленој трави
Први иду ђаци,
ђаци весељаци.

Други иду тате а
маме их прате
А на крају реда иде
стари деда.

Двије мале бубице
заспале у трави,
насред пута прометног
где пролазе мрави.

Рода

Родо, родо, клипа, клапа,
донеси ми малог брата,

ако нећеш брата,
донеси ми секу,

ако нећеш секу,
добит ћеш по репу.

Плива патка

Плива патка преко Саве,
носи писмо на врх главе,
у том писму пише,
не волим те више.

Плива патка преко Саве,
носи писмо на врх главе,
а у другом јавља
да те заборавља.

Препливала патка Саву,
намочила главу,
донијела писмо,
да заједно нисмо.

Птичица

Ко то шушка, ко то шушка?

Птичица са гране,
моли и певушка:

„Дајте мало хране!
Мрву једну, две, три!
Дајте мени ци, ци, ци!"

Малено јагње

Имам јање малено,
руно му је свилено.

Цели дан се играм с њим
као с другом искреним.

Свеже траве накосим
па ја њему доносим.

Омиљено јање ти
ко те неће волети.

Риба

На дну мора плава
једна мала риба спава.

Спавај, рибо, слатки сан,
сутра ти је рођендан.

Киша пада

Киша пада кап, кап, кап
ноге мокре цап, цап, цап
мокро лице, мокар нос
мокри смо већ скроз на скроз!

Киша пада – кап, кап, кап
један деда носи штап.
Јучер био сунчан дан,
а он им'о кишобран!

Пада киша

Пада киша на травицу,
мрав се скрио под гљивицу,
поручује киши мрав,
падај падај сваки дан,
купио сам кишобран!

Ринге ринге раја

Ринге, ринге, раја
Пуна здјела јаја,
Једно јаје – муђ!
А ми деца чуч!

Голема репа (Јован Јовановић Змај)

Сејо деда репу
Одмах после кише,
Порасла му репа
Какве нема више,
Тако је то кад се сеје
Одмах после кише.

Тад се деда посла лати,
Па отиде репу брати.
Трза, трза, – ал' му труд
Беше узалуд.

Позва деда бабу,
Баба зграби деду,
Деда зграби репу.
Трза, трза, – ал' му труд
Беше узалуд.

Позва деда малу Јулку,
Јулка зграби бабу,
Баба зграби деду,
Деда зграби репу.
Трза, трза, – ал' му труд
Беше узалуд.

Позва Јулка куцу Зујку,
Зујка зграби Јулку,
Јулка зграби бабу,
баба зграби деду,
Деда зграби репу.
Трза, трза, – сад му труд
Није био узалуд.

Деда рече: Ево је –
Целог јутра пево је.
Баба пола одсече
Да је скува довече.

Села баба у балон

Села баба у балон
па се вози у Лондон

у Лондону купи гриз
па се вози у Париз

у Паризу купи паприку
па се вози у Африку

у Африци купи кечку
па се вози своме дечку

дечко купи грамофон
који свира дин-дан-дон!

Зубић (Жаклина Нина Сувајац)

Веома су битни,
баш људима свим.
Од кад први изађе,
грицкамо са њим.

Да би дуго трајали,
треба много труда.
Ко их добро не чува,
остаће без зуба.

Слаткиш сваки знајте,
проблеме вам ствара.
Зато често идите,
код чика зубара.

Кваран зубић боли јако.
Не бојте се има лека.
Поправи га зубар лако,
па је зубић дуга века.

Жаба чита новине (Јован Јовановић Змај)

Седи жаба сама
На листу локвања,
Од жаркога сунца
Штитом се заклања.

Да новине чита,
То вам слика каже,
Ал' не мож' да нађе
Што јој очи траже.

Знате већ о чему
Жабе бригу воде:
Хоће ли се скоро
Одселити роде.

Материна маза (Јован Јовановић Змај)

Има дете у селу,
Име му је Лаза,
Ал' га зову друкчије –
Материна маза.

Кад сва деца устану,
Он и онда спава,
Кад му кажу: Устани!
Њега боли глава.

Кад устане, не уме
Да се сам обуче,
Не сме да се умије,
Иште воде вруће.

Кад га жуља ципела,
Он ципелу туче,
Тад га рука заболи,
Па онда јауче.

Кад му даду јабуку,
Он би хтео шљива,
Кад му пруже погачу,
Онда би кољива

Кад се мало огребе,
Плаче и запева:
Јао, јао, помагај,
Изић ће ми црева!

Кад је суво, замеси
Блата па се каља,
Кад га мати покара,
Легне па се ваља.

Кад му успу таране,
Он би јео риба,
Кад се рибе наједе,
Тад га боли тиба.

Па зато га не зову
По имену: Лаза,
Већем јадно, жалосно материна маза!

Стонога

Да л сте чули за стоногу –
пребила је једну ногу.
Толику је дигла буку
два је пужа кући вуку.

Силна јека шумом стоји,
стонога се грдна боји:
Изгуби ли ногу своју
нису онда сто на броју!

Како ће је онда звати?
Које ће јој име дати?
Да л ће бити тад стонога
кад јој фали једна нога?

Пужеви је уђуткују,
теше, бодре и смирују,
а она се толко гица –
изгинуће обојица!

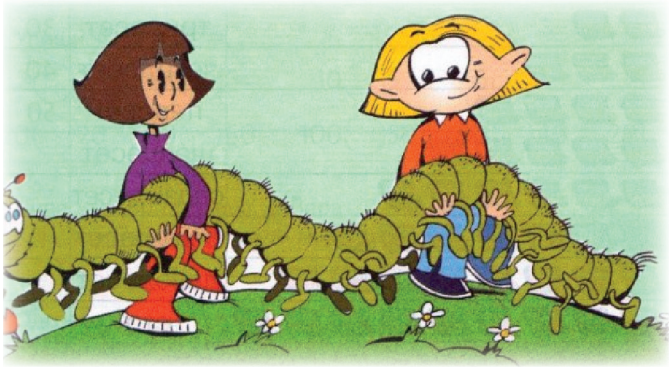

Птица у кавезу (Јован Јовановић Змај)

На прозору кавез стоји,
У кавезу птица мала,
А тужна је, врло тужна
Тек што није заплакала.

Па је пита хранитељка
Кад грумичак њојзи даде:
„Шта је теби, птицо моја?
Изјадај ми своје јаде!"

„Та сад имаш лепу кућу,
Ја ти дајем лепо хране,
Сад би могла певат песме
Да се ори на све стране."

Из кавеза птица вели
Гледећ' тамо у даљине:
„Имам свега, тешко мени,
И људи ми добра чине."
„И сувише имам свега
Што немају друге птице,
Ал' највећег добра немам –
Немам своје слободице!"

Свађалица (Саша Божовић)

Имам једног друга, са сваким се качи,
понаша се као од свих да је јачи.
Да започне кавгу увек разлог нађе,
ал' ухвати маглу чим дође до свађе.

Закува, па бежи чим дође до туче,
настрадају други, а он се извуче.
Због њега пар пута и ја сам се тук'о
и у свакој тучи дебљи крај извук'о.

Мангупи ме тада тукли као вола,
сада и ја бежим, платила се школа.
Чим започне свађу, на другом сам ћошку,
буди храбар брате, ал' о своме трошку!

Бавите се спортом (Саша Божовић)

Бавите се спортом, не може да шкоди,
спортисти су били и биће у моди.

Кондиције пуни, увек ведри, здрави.
Свако дете треба спортом да се бави.

Одувек смо били, јер смо таква сорта;
најбољи у скоро свакој врсти спорта.

Да ли били први, други или трећи,
ту потоци зноја морају потећи.

Сигурно ће неко са Олимпијаде,
са медаљом доћи, као Дивац Владе.

Или ће да игра Лигу шампиона,
и подићи пехар високо до трона.

Разлога ће многи имати за славље,
ал' на првом месту – спорт је, децо ЗДРАВЉЕ.

И од вас ће свако, то вам могу рећи,
много, много нових пријатеља стећи.

Бавите се спортом, не може да шкоди,
спортисти су били и биће у моди.

Болесник на три спрата (Бранко Ћопић)

Нашега старога доктора Јана
телефон зове с Калемегдана:
– „Докторе драги, хитно је врло,
имамо госта, боли га грло!"

„Имате госта?
Да није странац?"
„Право сте рекли. Јест.
Африканац!"

„Доћи ћу брзо, за један сат
кажите само, на који спрат?"

„На коме спрату? Тешко је рећи,
боли га читав – други и трећи!"

Чудом се чуди наш доктор Јан:
Какав болесник? Је л' троспратан?!"

„Докторе, јесте, то није варка,
зовемо, знате, из зоо-парка.
жирафу једну боли нам врат,

а то је – други и трећи спрат!"

Цврчак (Оливера Оља Цупаћ)

Мали цврчак у ципелу
Цицину ускочио.
Од сунца се сакрио
и у њој преноћио.

Кад је Цица покушала
да обује ципелицу,
убоде је мали цврчак
иглицом у ногицу.

– Мама, мама! врисну Цица,
уboде me ципелица!
У ципели има буба
са милион зуба.

– Сад сам готов! мисли цврчак,
– Сам сам себе упецао.
Овде никад не бих уш'о
за ту бубу да сам знао!

Уплашен се устрчао,
ципелицу прегледао
и случајно у том мраку
он примети рупицу.
Провуче се кроз њу брзо
па од среће цупкајући
побеже низ улицу.

Чиста планета (Лела Стојановић)

Сва деца света, сад дижу глас,
хоћемо чисту планету за нас.

Сад смо деца ал будући људи,
хајде свете разуман буди.

И после нас нека деца стижу,
зато нека се паметни дани нижу.

Хајде да сви заједно, стално, без престанка,
Чувамо планету од њеног нестанка.

Деда Мраз (Жаклина Нина Сувајац)

Један дека стари,
белу браду носи,
Џак пун лепих ствари,
снег на својој коси.

Деда Мраз га зову,
радују се њему сви.
Доводи нам Годину Нову,
а испод јелке поклоне остави.

Радујте се децо,
Чак и ако нема снега.
Будете ли добри,
видећете њега.

Из далека он нам стиже,
Тамо снега увек има.
Сваког дана све је ближе,
он са својим ирвасима.

Пакетиће носи
и слаткише разне.
Верујете ми децо,
нису приче празне.

И код вас ће доћи,
надајте се ви.
Под окриљем преко ноћи,
поклоне да остави.

Година (Жаклина Нина Сувајац)

Јануар се смеши свима,
Ал' шта вреди кад је зима.
И **Фебруар** зиме има,
покрива нас снеговима.

У **Марту** се биљке смеше,
јер им зима хладна беше.
У **Априлу** и у **Мају**,
весело нам процветају.

Јуни има своје ћуди,
ал' га ипак воле људи.
Јули деци носи распуст,
такође и месец **Август**.

Јер **Септембар** када дође,
у школу се тада пође.
У **Октобру** све се жути
и већ дува ветар љути.

Новембар му друштво прави,
хоће зиму да најави.
Хладни **Децембар** на крају стиже,
а година нова, све је ближе и ближе.

ДА ВАША БЕБА БУДЕ БЕЗБЕДНА

ПРЕПОРУКЕ ХРАНИТЕЉИМА

(преузето из Водича за хранитеље и професионалце „Хранитељство за бебе”, аутора Светлане Миленковић и Добриле Грујић)

- **Никада не остављајте бебу саму** на столу за пресвлачење, нити у води или близу воде при купању.
- **Обратите пажњу на безбедност кревеца** – размак између летвица на огради кревеца не сме да буде већи од неколико сантиметара. Страница кревеца увек треба да буде подигнута, а душек одговарајуће величине. Ствари које могу да угуше бебу (јастуци, мекане играчке...) не смеју бити у кревецу. Играчке које висе изнад кревеца треба да буду лагане и добро причвршћене.
- **Обратите пажњу на безбедност играчака** – Играчке не смеју бити оштрих ивица, нити направљене од нездравих материјала.
- Мислите о томе да **су бебе радознале** и да могу главу увући у кесу или кутију која им се нађе при руци.
- **Држите све ситне ствари** (дугмад, кликери, метални новац и др.) ван домашаја бебе.
- **Не стављајте беби око врата накит**, траке и сличне предмете који је могу задавити.
- **Будите опрезни када беба почне да једе чврсту храну**.
- **Током вожње аутомобилом беба мора све време бити под надзором**. Столици за кола мора бити намештена тако да не буду могући нагли покрети ни главе ни трупа. Столицу монтирати тако да се беба може пратити преко ретровизора или обезбедити да неко седи поред ње.
- Правилно узимајте и подижите бебу – **Увек придржавајте бебину главу и врат**.
- **Никад не тресите бебу** – Тресење беба је веома опасно јер може довести до крварења у мозгу и изазвати озбиљне повреде. Тресење представља опасност за сву децу млађу од годину дана, али и за старију децу.
- **Не бацајте бебу увис** – Мишићи врата нису довољно чврсти да би држали главу у сигурном положају, глава може да крене укосо, врат се помери у неодговарајући положај а последице могу бити крварење у мозгу.

CIP – Каталогизација у Народној библиотеци Србије, Београд